

[Første næstformand.]

Vi går herefter over til den sidste sag på dagsordenen, der er:

Første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.

(Lovforslaget (Nr. 1) findes i tillæg D. sp. 1, fremsættelsen i tidenden sp. 76).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Heinesen (S):

Jeg skal naturligvis takke finansministeren for redegørelsen. Dermed fik vi endnu en portion forslag til belysning af regeringens interessante økonomiske politik. Vi mangler stadig nogle forslag. For en uges tid siden var jeg nærmest af den opfattelse, at det ville have været rart at se alle forslagene på én gang, men efter at have set, hvad de forslag indeholder, som vi allerede har fået, synes jeg nu, der er grund til at takke regeringen for den skånsomhed og nænsomhed, den udviser ved at give os forslagene pø om pø.

Jeg skal ligesom finansministeren tage mit udgangspunkt i det forslag til finanslov for 1974-75, som jeg på den tidligere regerings vegne fremsatte for folketinget den 30. november 1973, og som efter aftale med partiformændene blev genfremsat uændret den 18. december 1973. Det siger jeg mere, for at historikerne kan finde ud af det.

Jeg henviser til fremsættelsestalen af 30. november 1973, som indeholder en gennemgang af forslaget og et skøn over statsfinansernes udvikling i indeværende finansår.

Herudover vil jeg gerne fremhæve nogle centrale forhold vedrørende den tidligere socialdemokratiske regerings finanslovsfor-
slag.

Udgiftsbudgettet viste, at de samlede statsudgifter er stabiliseret som følge af den tidligere regerings spareforanstaltninger. De statsudgifter, der styres direkte over bevilningerne, de såkaldte rammebelagte udgifter, som navnlig er de statslige drifts- og anlægsudgifter, stiger bortset fra pris- og lønstigninger med kun godt 1 pct. fra 1973-74 til 1974-75, og den samme stigningstakt var allerede gennemført fra 1972-73 til 1973-74.

De lovbundne og andre ikke-rammebelagte udgifter falder fra 1973-74 til

1974-75, når man ser bort fra pris- og lønstigninger, og det er en positiv udvikling, som afviger væsentligt fra de forudgående år.

Også udviklingen i antallet af heltidsansatte ved staten blev stabiliseret, idet forslaget kun budgetterer med en reel stigning i antallet af godkendte stillinger på mindre end 1 pct.

Det samlede resultat af den tidligere regerings spareforanstaltninger var således et finanslovsfor-
slag, hvor stigningen i statens nettoudgifter, når bortses fra pris- og lønstigninger, var nedbragt til nul. Det er første gang — i hvert fald i nyere tid — at den reelle stigning i statens nettoudgifter er standset først og fremmest i kraft af den tidligere regerings besparelser på ca. 2,5 mia kr. for 1974-75.

Stigningsprocenten på nul fra 1973-74 til 1974-75 skal sammenlignes med udgiftsstigninger i faste priser på 5-6 pct. om året under VKR-regeringen, og besparelserne på 2,5 mia kr. skal sammenlignes med besparelser på 300-600 mill. kr. under VKR-regeringen. Den eneste grund til, at jeg overhovedet har foretaget denne sammenligning mellem udviklingen under den socialdemokratiske regering og VKR-regeringen, er jo, at især venstre og de konservative i de sidste år har ført sig frem med store kortfristede spareideer, som de undlod at virkeliggøre, da de selv havde et stort flertal her i tinget. Det skal jeg ikke sige mere om, det er ikke nødvendigt; socialdemokratiet har sagt det, vælgerne har sagt det to gange, og i søndags udtalte hr. Schlüter selv i Politiken, at VKR-regeringen — jeg citerer — „gjorde det rigtig dårligt“. Selv om det er en sen erkendelse, synes jeg, det ville være utaknemligt, om vi ikke noterede os denne indrømmelse, nu hvor vi har fået den.

Jeg skal herefter knytte nogle bemærkninger til budgetoverslagene for 1975-76 til 1977-78. Disse overslag afspejler årlige udgiftsstigninger på omkring 3,5 pct., regnet i uændrede priser og lønninger, og som det fremgår af budgetredegørelsen, indebærer en sådan udgiftsstigning med tillæg for forventede stigninger i offentlige lønninger og indkomstoverførsler, at statens udgifter ville stige en del mere end erhvervenes produktionsstigning. Det mener vi ikke er holdbart, og derfor understregede jeg i fremsæt-

[Heinesen.]

telsestalen, at den daværende regering kun betragtede budgetoverslagene som foreløbige. Socialdemokratiet er altså indstillet på nøjere at overveje disse overslag for ved besparelser at formindske budgetoverslagenes stigningstakt.

Ligeledes kan jeg som finansministeren sige, at med udgangspunkt i perspektivplan II ønsker vi i det hele taget at medvirke til en fastlæggelse af den langsigtede politiske målsætning for samfundsudviklingen, herunder en prioritering og en planmæssig udnyttelse af ressourcerne.

Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt kun at bremse statens udgifter, og derfor tog den socialdemokratiske regering en række initiativer til et samarbejde med kommunerne og amtskommunerne for at opnå en bedre samordning af de offentlige budgetter. De gennemførte statslige besparelser har på flere områder også betydet besparelser for kommunerne. Der blev endvidere med kommunerne aftalt væsentlige begrænsninger i deres investerings- og lånerammer for indeværende og næste finansår, ligesom de selvejende institutioner blev inddraget under kommunernes låneloft fra næste finansår. Disse begrænsninger er yderligere strammet ved igangsættelsesstoppet for bygge- og anlægsvirksomhed.

Den tidligere regering fik også udarbejdet rapporter om afskaffelse af dobbeltadministration og en forenkling af de statsligt fastsatte standarder og normer, og vi går ud fra, at regeringen nu lægger op til beslutninger på dette grundlag.

Det samme gælder med hensyn til en videreførelse af en ændret opgave- og byrdefordeling samt refusionsordningernes omlægning til bloktilskud efter objektive kriterier.

Socialdemokratiet ønsker, at begrænsningen i kommunernes udgifter og låntagning udvikler sig til et egentligt langsigtet budgetmæssigt samarbejde mellem stat og kommuner. Jeg forstod på finansministerens redegørelse i dag, at det var han enig i, og indenrigsministeren har jo banet vejen for en fordomsfri vurdering af disse områder med ministerens prisværdigt klare udtalelser i tv i sidste uge om, at han nu var medlem af en anden organisation og følgelig måtte

kunne indtage andre standpunkter end tidligere.

Det forslag til finanslov for 1974-75, som jeg fremsatte på den tidligere regerings vegne, indeholdt et overskud på drifts- og anlægsbudgettet og udlånsbudgettet på godt 6 mia kr., hvilket var ca. 800 mill. kr. mere end skønnet for 1973-74 og et væsentligt større overskud end i de foregående år. Dette forslag var udtryk for en meget stram finanspolitik og for den daværende regerings tilbageholdenhed på det udgiftsmæssige område som led i bestræbelserne på at sikre balancen i samfundsøkonomien. Budgettet var endvidere baseret på en forudsætning om en fortsat høj økonomisk aktivitet, hvilket jeg har nævnt i fremsættelsestalerne samtidig med, at jeg gjorde opmærksom på, at energikrisen kunne medføre væsentlige ændringer både på indtægts- og på udgiftssiden.

Den reviderede finansplan, som finansministeren i dag har fremlagt i tinget, indeholder så de ændrede skøn som følge af oliekrisen. Der er ingen nettoændring af skønnet på budgettets indtægtsside, men udgifterne stiger med knap 2,8 mia kr. i alt væsentligt på grund af en nødvendig forhøjelse af reserven til pris- og lønstigninger, og dette reviderede skøn tager vi foreløbig til efterretning.

Overskuddet på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet går tilsvarende ned med ca. 2,8 mia kr., og man kunne jo tro, at det bl.a. var det, som havde bekymret regeringen og bevæget den til at fremsætte sit ulyksalige forslag om dyrtidstilskud med tilhørende indgreb i gældende overenskomster, men regeringens eget dyrtidsforslag medfører, som finansministeren meddelte, et driftsunderskud for staten, der er endnu større. Ganske vist forbedrer dyrtidsforslaget kommunernes budgetstilling, men med et langt mindre beløb, som staten i øvrigt ikke får så meget ud af, så vidt man kan forstå på finansministerens redegørelse, og det vil vi søge lidt nærmere oplyst ved en senere lejlighed.

I øvrigt har jeg med tilfredshed noteret, at finansministeren selv har taget dyrtidsforslaget ud af finansplanen. Det tyder på en realistisk indstilling til tilværelsen. Socialdemokratiet afviser som bekendt klart og

[Heinesen.]

utvetydigt regeringens dyrtidsforslag. Et flertal i tinget har taget afstand fra forslaget, og i lørdags gik de 5 store lønmodtagerorganisationer repræsenterende 1,2 mill. lønmodtagere enigt imod regeringens forsøg på indgreb i overenskomsterne. Forslaget har som ventet tilsyneladende heller ikke noget flertal bag sig i befolkningen. Mere skal jeg ikke sige om det. Det bliver der lejlighed til ved førstebehandlingen af dyrtidsforslaget.

Men tilbage bliver så, at regeringen med eller uden dyrtidsforslag står med et forringet budget, og hvad er nu regeringens reaktion på det problem? Den er højst mærkværdig. I sidste uge sendte regeringen tinget det ene lovforslag efter det andet, som har den klare virkning at begunstige ejendomsbesiddere og formueejere. Lovforslaget om grundskyldpromillens nedsættelse letter jordejerne for 380 mill. kr. i 1974-75, lovforslaget om ophævelse af 2½ pct.s-afgiften ved overdragelse af fast ejendom er en forring til ejendomsbesidderne på 550 mill. kr. om året, og lovforslaget om at fastholde lejeværdien for ejerboliger på 1973-niveauet beløber sig til 525 mill. kr. for indkomstårene 1973-75; for 1974-75 er provenutabet for staten ca. 150 mill. kr. eller dobbelt så meget som efter socialdemokratiets forslag om at se bort fra stigningen i ejendomsvurderingerne ud over en vis grænse. Lovforslaget om at forhøje den skattefrie formuegrænse til 450.000 kr. og bibeholde formueskattesatsen på 9 promille i stedet for det socialdemokratiske forslag om en skattefri formuegrænse på 400.000 kr. og en samtidig forhøjelse af formueskattesatsen til 1 pct. er en klar begunstigelse af de større formuer, som får 60 mill. kr. mere om året end efter socialdemokratiets forslag.

Da regeringen så stod med et forringet statsbudget, åbnede den en gavebod, hvor ministrene ekspederede efter recepten: hvo, som meget haver, ham skal mere gives. Finansministeren fik ved disse lovforslag sit budget forringet med 560 mill. kr. Jeg vil helst tro, at det ikke blot er folkettinget, men også regeringen, der har savnet en finansplan i sidste uge. Snart sagt alle uden for regeringens meget snævre støttekreds karakteriserede lovforslagene som ensidige og uden social balance.

På denne baggrund var det vel berettiget at forvente, at regeringen i dag ved forelægelsen af den reviderede finansplan havde taget skeen i en anden hånd. Men nej, ballet fortsætter. Finansministeren fortæller os i dag, at nogle af den tidligere regerings påtænkte indkomstforslag skal bortfalde, forslag til et samlet beløb på 1 mia 50 mill. kr., herunder et forslag om at forhøje selskabskatten med 250 mill. kr. På dette stadium i udviklingen har regeringen med sine utroligt ensidige forslag forringet finansplanen med over 1,6 mia kr. Men så skal det også være slut. Man kan næsten se, hvordan finansministeren slår hånden i bordet, for nu kommer vi til et lovforslag, som hverken gavner ejendomsbesiddere eller formueejere eller aktieselskaber, men jævne lønmodtagere og pensionister, men det forslag skal selvfølgelig ikke gennemføres. Det er forslaget om at lette restskattebetalingen for almindelige lønmodtagerindkomster og om at lempe aftrapningen af pensionisternes forhøjede personfradrag.

Mindre end 4 uger efter sin tiltræden har regeringen tilsyneladende glemt, at valgets klareste tale var, at kildeskatten skulle lempes og smidiggøres, og hvis der ikke var råd til alting, og det er der ikke, så skulle dette gå forud for alt. Regeringen gør lige det modsatte.

Efter at regeringen således har fjernet socialt rimelige, socialdemokratiske indtægtsforslag, og efter at regeringen har givet skattelettelser, hvor det socialt set var nødvendigt og ofte urimeligt, til et samlet beløb på over 1½ mia kr., og efter at have afvist en lempelse i kildeskatten for almindelige indkomstmødtager og pensionister på 700 mill. kr., hvorved regeringen med sine egne forslag har forringet budgettet helt bortset fra oliekrisen, som ikke har noget med det at gøre, med 800-900 mill. kr., ja, så siger regeringen: nu skal der spares. Hermed har regeringen leveret den slettest tænkelige baggrund for sine forslag om dybtgående besparelser på bl.a. det sociale område og på undervisningsområdet.

Der skal dog ikke spares 3 mia kr. udover de 2,5 mia kr., som den tidligere regering sparede, selv om det er, hvad man har lovet. Regeringens spareplan andrager godt 2,2 mia kr. udover den tidligere regerings specificerede besparelser, og i disse spareplaner

[Heinesen.]

på godt 2,2 mia kr. er endvidere indeholdt godt $\frac{1}{2}$ mia kr., som simpelt hen væltes over på kommunerne. Denne del af spareforslaget forudsætter, at forslaget om dyrtidstilskud gennemføres, således at man opnår den lettelse i de kommunale budgetter, som gør overvæltningen mulig, og da forslaget om dyrtidstilskud er om muligt endnu mere dødt end en meget død sild, eksisterer forudsætningen for disse besparelser på godt $\frac{1}{2}$ mia kr. ikke, og herefter andrager regeringens samlede spareforslag godt 1,7 mia kr. udover den tidligere regerings besparelser.

Regeringen skal imidlertid ikke høre ét ondt ord fra socialdemokratiet, fordi den ikke kan leve op til de nedskæringer, den har stillet i udsigt. Vi ved, hvor vanskeligt det er, og nu ved regeringen det formentlig også.

Men spares skal der. Aldersgrænsen for børnetilskuddene skal nedsættes fra 18 til 16 år, samtidig med at pristalsreguleringen af børnetilskuddene skal halveres, ligesom stipendiestøtten for de 17-årige skal nedsættes. Det er en kombination af forslag, som forekommer mig at harmonere dårligt med finansministerens erklærede mål i dag, nemlig at man skal undgå at ramme enkelte grupper særlig hårdt. Heller ikke de sociale pensioner, alderdomshjem og plejehjem går fri for nedskæringer.

Undervisningsministeriet rammes uden nogen som helst sammenligning hårdest både absolut set og set i forhold til ministeriets budgetandel, og det går især ud over både stipendier og studielån. Man kan trykt sige, at det er ungdommen, som får ørerne i maskinen i regeringens spareplan.

Deltagerbetalingen i fritidsundervisningen for voksne skal fordobles. Det synes, som om det næsten er blevet en mærkesag for det folkelige venstre.

Boligministeren er øjensynlig holdt op med at træde vande i spørgsmålet om udlån til imødegåelse af udlejningsvanskeligheder i det almenyttige byggeri. Ingen skulle komme i klemme, sagde boligministeren her i tinget forleden dag. Det er svært at se, hvordan denne udtalelse stemmer med, at udlånet skal afskaffes helt. Samtidig går udlånene fra statens bygge- og boligfond helt i stå, og dermed formindskes kommu-

nernes muligheder for at føre en aktiv jordpolitik.

Statsbanernes anlægsudgifter beskæres kraftigt. Det bliver interessant at høre regeringens argumentation for nedskæringer på den kollektive trafik netop på nuværende tidspunkt.

Investeringerne i Grønland beskæres meget, og også de dårligst stillede i den øvrige verden må gennem en nedskæring af u-landshjælpen holde for, sådan at stigningen i bistandsbevillingerne set i forhold til nationalproduktet standses i 1974-75.

Lovreserven nedskæres fra 150 til 25 mill. kr., og jeg vil derfor spørge regeringen, hvilke lovforslag udover dem, som statsministeren allerede i sin erklæring for en uge siden har givet oplysning om, der ikke agtes fremmet.

Det er kun et lille udpluk af det samlede forslag til nedskæringer, men det er tilstrækkeligt til at vise, at tidligere sparerunder har taget luften ud af statsbudgettet, og at yderligere nedskæringer som hovedregel vil gøre meget ondt.

På den korte tid, der har været til rådighed, har socialdemokratiet ikke haft mulighed for at tage stilling til den samlede spareplan. Finansministeren kan imidlertid rolig afskrive socialdemokratiets støtte til de forslag i spareplanen, som har en direkte asocial virkning. Men socialdemokratiet vil, som jeg allerede har nævnt — det vil jeg gerne understrege — ikke afvise at medvirke til besparelser udover dem, som vi allerede har gennemført. Men vi afviser asociale spareforslag, og herudover er det afgørende for socialdemokratiets stillingtagen, at den samlede økonomiske politik virker socialt rimelig. Vi vil gerne medvirke til en økonomisk politik, herunder rimelige besparelser, som kan gøre det muligt at lette kilde-katten for almindelige indkomster, men vi vil ikke medvirke til nedskæringer, som skal give grundlag for sådanne socialt uacceptable skatteforslag, som regeringen har fremsat i sidste uge. Derfor bliver disse forslags skæbne her i tinget og de af regeringen bebudede forslag medbestemmende for socialdemokratiets holdning til spareplanerne. Jeg tænker især på de forslag, som er stillet os i udsigt i statsministerens erklæring for en uge siden, om en revision af kreditformidlingen, om en forhøjelse af procenten for hen-

[Heinesen.]

sættelse på investeringsfond, om ændringer i skat på særlig indkomst og om fritagelse af jord for beskatningen.

Som grundlag for vor bedømmelse af den økonomiske politik og herunder, hvilken finanspolitisk stramning eller lempelse der er rimelig efter oliekrisen, må jeg, ligesom mit partis politiske ordfører gjorde det i sidste uge, efterlyse en økonomisk oversigt, der indeholder en vurdering af udsigterne for beskæftigelsen, produktionen, efterspørgslen og betalingsbalancen på baggrund af den finansplan, som vi nu har set fra regeringen, og vi håber, at en sådan vurdering fremkommer snart.

Socialdemokratiet har lovet regeringen en ansvarsbevidst opposition, og det løfte vil vi selvfølgelig holde. Socialdemokratiet vil yde sit bidrag til, at vi får foretaget det, som er nødvendigt, og som befolkningen venter af os. Desværre har regeringen gjort denne opgave mere besværlig for folketinget, end den var i forvejen, og den var vanskelig nok. Vi havde brug for en regering, som kunne udvise behændighed i den økonomiske politik, men vi fik en regering, som med megen klodsethed begav sig ud i et indkomstpoltisk eventyr. Og vi havde brug for en regering, som kunne skabe et tillidvækkende grundlag for nødvendige foranstaltninger, men vi fik en regering, som startede med letsindige og socialt ensidige skattelettelser som ledsagemusik til sociale nedskæringer. Men det skal som sagt ikke afholde socialdemokratiet fra at deltage ansvarsbevidst i arbejdet med finanslovens endelige udformning, tværtimod.

Lindholt (FP):

Fremskridtspartiet fik et godt valg, men ikke flertallet i denne sal. Vi vil derfor ikke kunne gennemføre hele vort program, men vi må søge at skabe sympati og tilslutning til de ideer og tanker, vi har, gennem et samarbejde med dem, der er i folketinget. Dermed være ikke sagt, at vi ikke vil tage initiativer, og at vi ikke vil fremkomme med vore egne forslag i overensstemmelse med vort program; tro endelig ikke det! Vi er realistiske nok til at forstå, at vi ikke er blevet modtaget med åbne partiarmer her. På den anden side — og det vil jeg gerne sige — har vi ikke mødt nogen personlig uvilje

eller uvenlighed fra nogen af de øvrige folketingsmedlemmer, og vi har da slet ikke mødt andet end venlighed og hjælpsomhed fra tingets personale. Det gør godt i en kold tid.

Det foreliggende finanslovsforslag skal danne grundlag for mine betragtninger. Vi har allerede hørt på de mere generelle udtalelser i forbindelse med statsministerens redegørelse, hvorfor jeg skal holde mig til de tanker, vi har i forbindelse med finanslovsforslaget. Dette er af betydning for os, fordi vi har forskellige spareplaner, som er en afgørende forudsætning for os for gennemførelsen af et indkomstfrit, nej-indkomstskattefrit samfund; det kan vel ikke blive indkomstfrit.

Endelig vil jeg til slut fremkomme med nogle personlige betragtninger med hensyn til arbejdsformen i udvalgene og også fremkomme med et par forslag herom.

De nye medlemmer af folketinget er vel nok blevet noget rystet over de mange kilogram papir, vi modtog fra de forskellige regeringskanaler. Der er i tonsvis af papir, og hvis man skulle sætte sig ind i det hele og vide alt, hvad der stod derom, så ville det vel svare til første årsprøve til juridisk embedseksamen.

Det chok, vi fik, da vi modtog disse mange skrifter, afløstes, efterhånden som man læste lidt i dem, af en dyb depression over den måde, hvorpå man i det hele taget fører regnskab inden for en af landets største virksomheder, den danske stat. F.eks. kan jeg nævne, at man ikke i alle tilfælde har det samme regnskabsår. Finansloven opererer fra gammel tid med et regnskabsår fra 1. april til 31. marts det følgende år. Der gælder særlige regler for Grønlandsministeriet. Jeg ved ikke, om det skyldes de perioder, hvor der er is i farvandet, at Grønland skal have kalenderåret som regnskabsår. Resultatet er jo ikke udeblevet. Vi har — eller det har et flertal af finansudvalget — måtte lade finansloven for 1974-75 træde i kraft en 3 måneders tid på Grønland, forinden man gør det i Syddanmark. Sådan er der jo så meget. Der er en enkelt side i anmærkningerne til finanslovsforslaget, hvor man kan se, at man sandelig også bestræber sig for at tage detaljen med. Denne side omhandler nogle pensioner og understøttelser til folk på Grønland, og det er pensioner af betydelig

[Lindholt.]

størrelse, det er fra 50 kr. og til 300 kr. årlig. Det bruges der altså en side på.

Udover finanslovsforslaget med dertil hørende anmærkninger modtager vi fra budgetdepartementet noget, der hedder en budgetredegørelse, fra Danmarks Statistik en konjunkturoversigt, fra det økonomiske sekretariat perspektivplan II, og som rosinen i påseenden vismændenes rapport.

Med hensyn til perspektivplan II forekommer det mig, at denne indeholder en hel del floskler og selvfølgeligheder, som ikke burde have været anført deri. Der tales f.eks. side 43 om slør i styringsmekanismen. Ja, jeg skal love for, at der er kommet slør i styringsmekanismen efterhånden. Man taler videre om planlægnings- og sygdomspanoramaer, og det er altså ikke udsigter til Middelhavet eller de bølgende kornmarker, man mener. Det er nogle ganske andre panoramaer, der udfoldes for vore øjne. For resten kunne man jo i stedet for at have udsendt PP II, som den også kaldes, have nøjedes med at udsende fremskridtspartiets valgoplæg, al den stund det hele allerede har stået deri i forvejen. PP II regner f.eks. med, at der i 1984 vil være ansat over 1 mill. mennesker i den offentlige sektor. Vi andre har forstået, at det nok skal blive tilfældet, hvis vi fortsætter i dette ting på samme måde som hidtil.

Konklusionen af PP II er, at der skal etableres, for nu at bruge det sprog, man har deri, et panorama af planlægningscentre strøet ud over hele administrationen, alt sammen efter bedste planøkonomiske metoder. Det er mig en gåde, at erhvervslivets repræsentanter, som har deltaget i dette arbejde, overhovedet har kunnet gå ind for sådanne centertanker, for det kan da vel ikke være tanken, at de mennesker, der har siddet og været beskæftiget hermed, senere hen skal have ansættelse i disse planlægningscentre, eller hvad det nu skal være.

Alle disse skrifter og alt det materiale, vi får, gør det sandelig noget besværligt for folketingets medlemmer og også for finansudvalgets medlemmer. Jeg føler trang til at sige det samme, som apostlen Peter siger om Paulus' breve, hvis jeg må have lov til at citere fra Peters andet brev, 3. kapitel, 16. vers, det er om skrifterne:

„I dem findes der ting, som er vanske-

lige at forstå, og som de ukyndige og ubefæstede .... fordrejer....“.

Ja, jeg skal love for, at der er ting, der er vanskelige at forstå, og jeg skal love for, at der er noget af det, der bliver fordrejet. Det vil I selv komme til at høre fra denne talerstol i det kommende par dage. Det er svært at have så mange ypperstepræster i et land, det kan være svært for templets tjenere.

Som det måske vil være bekendt, har fremskridtspariet indsendt en notat om, hvorledes man gennem besparelser på det offentlige budget, det vil sige statens og kommunernes budgetter, skulle kunne foretage så store besparelser, at vi kan få afskaffet det største samfundsonde, vi overhovedet har, nemlig indkomstskatten. Ved afskaffelsen af indkomstskatten vil folk igen begynde at bestille noget, og vi vil blive fri for et stort papirusseri.

Skatten er virkelig et problem, den er virkelig et problem, der ikke alene optager de mange embedsmænd, der er beskæftiget hermed. Den griber ind i vores hverdag på en måde, som de, der opfandt kildeskatten, vist først nu er begyndt at forstå. Sagen er den, at vi i december måned modtog forskudsregistreringsblanketterne ledsaget af en dyngge papirer, hvoraf halvdelen gik ud på at forklare den første halvdel. Fiskeren i Hundested og sygeplejersken i Hillerød har fået disse forskudsregistreringsskemaer. Samtidig dermed skal vi nu alle sammen i januar måned lave selvangivelser. Vi er knap nok blevet færdige med at spekulere over efterskat, slutskat o. lign. fra sidste år, især de der har en skattesag. Jeg må vel hellere med det samme erkende det, for at det ikke skal komme frem i pressen, uden at jeg selv har givet anledning til det. Det lader jo til, at det er noget, som næsten er offentligt tilgængeligt, at man har skattesager — jeg skal nu nok senere vende tilbage til det spørgsmål fra det sydlige øhav — det er efterhånden sådan, det ved alle. Jeg har selv en skattesag ved landsskatteretten, men nu skal I ikke glæde jer for tidligt. Der er kun tale om en smule befodringsfradrag, og jeg håber, sagen bliver færdig, før min datter skal giftes, hun er 14 år.

Samtidig dermed har man ikke ekspederet de penge, som kommunerne skulle have. Det er gammel gæld, som staten har. Som et

[Lindholt.]

led i bestræbelserne på at redde landets økonomi fandt man ud af, at man kunne nøjes med at afdrage gælden til kommunerne efterhånden, og det betyder, at man ikke er færdig med de forrige år. Man har en 3-4 skatteår at beskæftige sig med på én gang. Det havde dog været bedre, om man havde fortsat med det gamle skattesystem, når vi ser, hvilke ulemper alt det kildeskattetevæsen har medført. Det havde dog været bedre, om vi allerede i dag afskaffede kildeskattedirektoratet og indgav selvangivelse for det foregående år, så vidste vi, hvordan vi kom til at stå skattemæssigt senere hen. Mon valget i december 1973 kan være et jærtegn om den gode tid, som skal komme, så vi kan slippe for nogle af disse uhyrligheder, som jeg lige har talt om?

Med hensyn til vort forslag om at ned-sætte skatten gennem forhøjelsen af det skattefri bundfradrag til 60.000 kr. med virkning fra den 1. januar 1975 må jeg sige, at her bliver der tale om 3 måneder, for hvilke vi skal foretage ganske tilsvarende besparelser i budgettet for 1974-75.

De samlede offentlige udgifter for 1974-75 udgør — vi får jo nye tal hver dag, men nu holder jeg mig til et af dem — 64 mia kr., og de samlede udgifter for kommunernes vedkommende og hertil svarende indtægter skulle være ca. 25 mia kr., og det giver sammenlagt 89 mia kr. Ingen tror på, at dette tal skal holde, så vi kan roligt regne med, at det nok snarere kommer til at ligge omkring 100 mia kr., når vi først når frem til 1975.

Antager vi, at det drejer sig om ca. 100 mia kr., vil vi kunne tage vort udgangspunkt i det notat, vi har lavet med hensyn til besparelserne inden for det offentlige budget, således at den indkomstskatteform, vi har i dag, kan afskaffes. I virkeligheden når man den store udgift næsten 1 års tid før vi havde regnet med det i vort forslag, som jo omhandler finansåret 1975-76.

De besparelser, der skulle være nødvendige, vil altså dreje sig om en fjerdedel de sidste 3 måneder af finansåret 1974-75, $\frac{1}{4}$ af 31 mia kr. Det vil så igen sige, at vi skulle foretage besparelser på dette års budget målt i de rigtige priser i 1974-75 — eller så rigtige, som man nu kan skønne over dem, men mine tal kan være lige så gode som

dem, vi har fået — på ca. 8 mia kr. Det er også muligt at gøre det, det er der slet ingen tvivl om. Hvor der er vilje, er der også vej, men der har været langt til viljen, synes jeg, i denne sag.

Nu siger det sig selv, at hvis man giver en skattenedsættelse til de mange, der er ansat inden for det offentlige — vel 670.000 — så skal de også finde sig i en lønnedgang. Det skal ikke være en lønnedgang af et sådant omfang, at nogle får mindre i løn, selv om det ville være rart at kunne sige til vælgerne, at fremskridtspartiet netop vil beskære nogen i deres lønninger. Det vil vi ikke, de skal selvfølgelig tværtimod beholde, hvad de har, men de skal heller ikke begunstiges. Herigennem kan der opnås betydelige besparelser. Nu betragter jeg i øvrigt det hele på årsbasis 1975-76. Lønningerne udgør vel $\frac{2}{3}$ af det samlede budget, nemlig ca. 66-67 mia kr., hvis det er et budget på ca. 100 mia kr. Det fortæller noget om, at det virkelig er lønningerne, der betyder noget i vor samfundshusholdning. Det er faktisk de færreste penge, der overføres til andre sektorer i vort samfund.

Vi skal naturligvis også sørge for, at der sker reduktioner i de anlægsarbejder, der skal foretages. Men i den forbindelse kunne jeg tænke mig, at man fik en anden og en bedre målsætning for mange af de opgaver, som staten har taget op.

Hvis man ser på den sociale sektor, synes jeg nærmest det er, som om vi for at dulme vor samvittighed har bygget pragtpaladser til vore syge, til de gamle, til de handicappede, til vore evnesvage, alt sammen pragtfulde institutioner, der opfylder de lægelige krav, bygningsmyndighedernes krav, ingeniørernes og arkitekternes krav. Der er grønne områder, der er $3\frac{1}{2}$ m til loftet, eller hvor meget der nu skal være, alt er i den skønneste orden. Det eneste, der mangler, er nok det, at vores stakkels medmennesker faktisk ikke har det så godt alligevel. Mon ikke det kunne være sådan, at vi med større held kunne anvende pengene til familien, således at familierne igen ville beholde dem, der var handicappede, de gamle, de syge, de evnesvage, hjemme i deres eget miljø? Mon ikke de vil have meget bedre af at være dér, og mon ikke vi alligevel så endda kunne betale mindre for sådan noget fremfor at bygge disse store ghettoer, som de er blevet

[Lindholt.]

kaldt af nogle afrikanske journalister, som for nogen tid siden var på besøg her i landet?

Forskellige tilskud til u-lande, boligsikring og børnetilskud skal naturligvis efter vores plan helt bortfalde. Det kan de også gøre, når man bliver af med skatten, så får folk råd til selv at bestemme, hvor de vil bo, så de ikke behøver at lede med lys og lygte efter de kommuner, hvor de største tilskud kan opnås.

Men inden vi kommer så langt, tror jeg, at der skal en mentalitetsændring til i dette ting. Det kan jeg også forstå af finansministerens fremsættelsestale og hans næsten trusler om, at hvis vi nu ikke bøjede os for disse forslag, så måtte man gå til skrappere midler, opkræve noget mere i skat hos folk, og det er jo lige det modsatte af det, man overhovedet skal gøre. Det hjælper ikke en tøddel at opkræve mere i skat. Det kan kun standse det hele endnu en gang og bremse hele udviklingen. Det er dog bedre, at man fik folk til at bestille noget. Man får nu engang ikke folk til at arbejde, uden at de får noget for det. Deres løn vil de have i levende live. Derfor må vi have gang i de produktive erhverv, vi må have gang i de eksportfremmende virksomheder, og det får vi kun ved, at man gør det attraktivt at arbejde, ikke alene for arbejderne, men også for arbejdsgiverne.

Til slut lige et par bemærkninger om min debut eller, om jeg så må sige, min mangel på debut i finansudvalget. Til oplysning for kilden herfra om, at jeg ikke var i finansudvalget, skal jeg lige sige, at jeg skal nok selv prioritere min tid. Hvis jeg finder, at det er vigtigere at være her i salen end i finansudvalget, så er jeg i folketingsalen.

Vi kan ikke vide alt. Det kan intet folketingsmedlem, det må erkendes, og selv om et valg nok kan løse nogle af problemerne, så har befolkningen ingen garanti for, at der kommer virkelige kapaciteter ind i folketinget. (*Tilråb: Nej!*) Jeg er glad for den tilslutning, der i det mindste kommer til dette.

Alle er naturligvis klar over, at man kun taler om naboen.

Jeg tror, man kunne løse problemet på en lidt anden måde, som ikke ville koste noget. Man kunne engagere folk, som jeg vil kalde for professionelle lyseslukkere. Det skulle være folk, der på samme måde som advokaterne varetog klientens interesse, og klienten i denne sag ville være befolkningen, skatteyderen. Det vil sige, at hver gang vi får forelagt noget fra regeringen og dens mange embedsmænd, så skulle vi kunne finde en af disse professionelle lyseslukkere, som har den fornødne ekspertise inden for netop det område. Følgen heraf ville blive, at det ikke var nødvendigt for os at gøre det. Selv om vi ikke kunne, ville det lette arbejdet ganske betydeligt, hvis man kunne nøjes med i f.eks. et udvalg at konstatere, at sådan og sådan ligger synspunkterne. Vi kunne foretage en afvejning af det, der kom fra skatteyderens advokat, og det, der kom fra regeringens side, og derefter træffe vores afgørelse på dette grundlag. Herved ville vi i øvrigt også kunne nå et skridt længere frem mod det, man har talt så meget om, nemlig nærdemokratiet. Vi ville kunne engagere dygtige folk i vort land på en bedre måde, de vil kunne få en større interesse, et stort engagement i dagens politik.

Til slut: valutaunderskud, energikrise, skattetryk, truende arbejdsløshed, overhåndtagende administration, splittelse i befolkningen, tiltagende lovgivning er nogle af de problemer, folketinget står over for. Lad os gå sammen i folketinget og som én blok forsøge at løse disse problemer, således at vi kan vise alle landets vælgere, at vi er udgået af ét folk.

Christophersen (V):

Det reviderede finanslovsforslag, som den nye regering har fremsat, adskiller sig på to væsentlige punkter fra det forslag, som den tidligere regering fremlagde. Det nye forslag indeholder for det første en række væsentlige ændringer af såvel udgifts- som ind-

[Christophersen.]

tægtsskøn, og det skyldes først og fremmest, at vurderingerne af den økonomiske udvikling i 1974 har ændret sig meget stærkt i løbet af de sidste 2 måneder.

For det andet forudsætter det reviderede forslag, at der gennemføres meget betydelige besparelser, og at man til gengæld afstår fra at gennemføre en række planlagte skatte- og afgiftsforhøjelser.

Jeg skal først knytte nogle bemærkninger til disse to hovedforskelle.

På indtægtssiden er det oliekrisens virkninger, der selvfølgelig øver den afgørende indflydelse. Det er den forventede nedgang i bilsalget og salget af benzin, som trods stigende priser på næsten alle varegrupper påfører staten et afgiftstab på over 1 mia kr. Men det er jo kun en nettopost. I virkeligheden må man gå ud fra, at afgiftstabet vil være betydelig større, idet regeringens skøn over indkomstudviklingen viser, at det i kroner og øre vil blive endnu stærkere end antaget for blot 2 måneder siden. Alene denne større vækst i prisudviklingen skulle derfor have medført stærkt stigende moms- og afgiftsindtægter. Det er således ikke alene en nedgang i afgifterne, der nu må regnes med. Den forventede stigning som følge af pris- og indkomstudviklingen udbliver også.

Dette afgiftstab opvejes næsten af en forventet stigning i kildeskatteprovenuet. Der bliver dog for statens vedkommende tale om en mindre nedgang på lidt over 100 mill. kr. i forhold til det forventede.

På udgiftssiden er det oliekrisen, der også her skaber ændrede vilkår. Den tidligere regering skønnede, at der i det kommende finansår ville blive udløst 4 dyrtidsportioner. I dag kan vi se, at dette skøn var fuldkommen urealistisk. Mit parti gjorde opmærksom på det allerede under valgkampen, og det viser sig nu i det skøn, der foreligger fra det økonomiske sekretariat, at der vil blive udløst mindst 6 dyrtidsportioner, hvoraf de 2 bliver en slags brændselsportioner. Og det gør det nødvendigt, at man på finansplanen forhøjer pris- og lønreserven med ca. 2.700 mill. kr., og dermed kommer altså udgiftssiden et betydeligt stykke i vejret.

Over for en mindre nedgang i de budgetterede indtægter står således en meget kraf-

tig opgang i de budgetterede udgifter. I virkeligheden er dette en ny og ret usædvanlig situation. Vi har nemlig i en årrække været vant til, at der stort set var balance mellem indtægts- og udgiftsforskydninger, der skyldtes de almindelige prisstigningstendenser.

I tidligere finansår og formentlig også i indeværende finansår er de øgede krav til pris- og lønreserven blevet modsvaret af skatte- og afgiftsforøgelser af omtrent tilsvarende størrelse, men i det kommende finansår vil vi altså opleve en helt ny situation. Dyrtidsreguleringen vil med andre ord denne gang påføre staten en merudgift. Årsagen til hele denne udvikling er jo et omsving i de økonomiske konjunkturer. Det skal jeg derfor senere vende tilbage til.

Hvis vi går videre til de ændringer, der er foretaget i finansplanen, ændringer, som jeg vil kalde mere bevidste, ja, så samler interessen sig jo om to ændringer.

Regeringen afstår for det første fra forskellige planlagte indtægter, og for det andet stiller den forslag om meget betydelige besparelser.

På indtægtssiden er det bl. a. den planlagte forhøjelse af selskabsskatterne og den planlagte indførelse af en 1 pct.s afgift på erhvervsbygninger og erhvervslejemål, der opgives. Jeg skal blot om det sige, at det efter vor opfattelse er en fornuftig disposition. Dansk erhvervsliv vil i de kommende måneder og år blive stillet over for meget betydelige vanskeligheder, og en forhøjelse af selskabsbeskatningen ville derfor have svækket virksomhedernes selvfinansierings- evne og gjort det sværere for dem at konsolidere sig. Jeg synes, man skal være opmærksom på, at regeringen, samtidig med at den opgiver at fremsætte den tidligere regerings forslag på dette område, har annonceret, at den vil øge adgangen til investeringsfondshensættelser. Den giver således et incitament på to måder til en øget konsolidering i erhvervslivet.

Også opgivelsen af de påtænkte bygningsafgifter og udlejningsafgifter for erhvervslejemål er efter vores opfattelse hensigtsmæssig. Det ville ikke være nogen fornuftig idé at øge erhvervenes faste omkostninger på et tidspunkt, hvor omkostningsniveauet i øvrigt er på vej opad i et vældigt tempo.

Regeringen afstår desuden fra forskellige

[Christophersen.]

indtægter, som ville have været en følge af S' og SF's boligforlig. Jeg skal ikke sige noget mere konkret om disse opgivede afgifter og skatteindtægter. Vi får nok senere lejlighed til at drøfte boligpolitikken i al almindelighed, men alle ved jo, at baggrunden herfor er, at regeringen har erklæret, at den ønsker neutralitet på boligområdet i 1974 for at bane vejen for nogle rolige forhandlinger om en helt ny boliglovgivning.

Men på denne baggrund ville jeg dog godt lige gøre en enkelt bemærkning til socialdemokratiets ordfører, hr. Heinesen, der talte om, at regeringen altså havde åbnet en gavebod. Jeg tror nu nok, at hr. Heinesen har misforstået den side af finansplanen lidt. Det, som først og fremmest er baggrunden for, at de skønnede indtægter bliver mindre, er jo, at regeringen har opgivet at foretage afgifts- og skatteforhøjelser. Det vil vistnok være lidt vanskeligt at overbevise både skatteydere og erhvervsliv om, at de får udleveret gaver, når det, der er realiteten, blot er, at de kan nøjes med at betale det i skatter og afgifter, de betaler i dag. Det, der hovedsagelig er tale om på disse områder, er, at man undgår en yderligere skærpelse af beskatningen. Jeg har meget vanskeligt ved at se det gaveagtige i denne gestus. Jeg indrømmer, det er en tilbageholdenhed i forhold til det, som den tidligere regering påtænkte, men jeg tror næppe, man får nogen til at opfatte det som ligefrem gaver.

På udgiftssiden figurerer regeringens spareforslag, og de udgør i alt 2.900 mill. kr., og i det beløb er medtaget de besparelser, som var forudset i den tidligere regerings forslag til en budgetreguleringskonto, men i regeringens forslag er der sket en indarbejdelse og en yderligere specificering af en del af dette beløb i selve finanslovsforslaget, således at budgetreguleringskontoen nu alene vedrører de såkaldte dispositionsbegrænsninger.

Jeg skal ikke i dag gå i dybden med de enkelte spareforslag. Det får vi nok lejlighed til under de kommende forhandlinger om hele udgiftspolitikken, men jeg vil godt nævne nogle hovedretningslinjer i regeringens spareplan og knytte besparelspolitikken på kort sigt sammen med den indsats, der er brug for lidt længere hen ad vejen.

Det er klart, at ved en hurtig spareind-

sats, som ofte først og fremmest virker på kort sigt, kan man opnå besparelser. Det ved vi også fra de forsøg, der er gjort tidligere år, og det ved vi fra de forsøg, der blev gjort under spareforhandlingerne i marts sidste år. En del af regeringens forslag er også netop forslag af den karakter. Det er for en dels vedkommende udskydelser af bygge- og anlægsarbejder, det er udskydelser af visse påtænkte anskaffelser til institutioner, skoler, undervisningsanstalter osv. Men der er jo også i regeringens forslag en lang række besparelser af mere principiel og langsigtet karakter. Det gælder f. eks. en række besparelser, som finder sted ved en indskrænkning af refusionerne, altså tilskuddene fra staten til amterne og kommunerne. Disse indskrænkninger rammer naturligvis i første omgang amter og kommuner, men som understreget af finansministeren forudsætter regeringens forslag om at gribe ind over for omkostningsudviklingen, at amternes og kommunernes budgetterede udgifter til pris- og lønstigninger ikke fuldt ud bruges. Nedsættelsen af refusionerne kan derfor i givet fald opfattes også på den måde, at staten inddrager en del af de beløb, som amterne og kommunerne ellers ville have haft til fuldkommen fri rådighed, fordi de ikke skulle bruges til det oprindelig påtænkte formål.

Men i de foreslåede begrænsninger af refusionerne ligger jo også, og det synes jeg man skal være opmærksom på, et klart signal om, at nu nærmer vi os altså den dato, hvor overgangen til faste bloktilskud bør finde sted på et stort antal udgiftsområder. Jeg synes, der er grund til at lægge mærke til finansministerens bemærkninger heroppefra i dag om, at amterne og kommunerne skal inddrages i den samlede offentlige udgiftsplanlægning. Regeringen er her ganske på linje med sin forgænger, og jeg forstod også på socialdemokratiets ordfører, hr. Heinesen, at her er der et punkt, hvor der kan samles et bredt flertal i folketinget. Konsekvensen er altså, at amter og kommuner på denne måde overdrages det fulde økonomiske ansvar for de dispositioner, de foretager på disse områder.

Regeringens forslag om aktuelt at begrænse nogle af refusionerne kan således også opfattes som et ønske om allerede nu

[Christophersen.]

at lade amter og kommuner indlede den helt nødvendige tilpasning til nye og mere begrænsede økonomiske rammer.

Et andet principielt område i regeringens spareforslag vedrører indskrænkninger i gratisprincippets anvendelse på forskellige felter. Også her har vi mellem regeringens forslag og PP II en ganske klar forbindelse. I PP II påpeges det, at medmindre vi kritisk anvender gratisprincippet, medmindre vi kritisk holder øje med, om begrundelsen for de en gang etablerede ordninger nu også stadig står ved magt, vil udgiftsforløbet fuldkommen tage magten fra os. Det, der i regeringens forslag konkret er tale om, er en ændring af betalingsreglerne i fritidsloven, og det er en indskrænkning, eller en udvidelse rettere sagt, af betalinger for skoleophold, læge- og tandlægetilsyn i daginstitutioner og befordringsgodtgørelse under sygesikringsloven. Disse betalinger udvides, eller vi kan også sige, at gratisprincippet anvendes med mere kritisk sans.

Selvfølgerig er der tale om en indskrænkning af goder, som befolkningen får stillet til rådighed. Det er der ikke nogen som vil anfægte, men vi ved også, som jeg sagde før, at netop det store arbejde, der er nedlagt i PP II, gør det klart for os, at medmindre vi i de kommende år tager sådanne ordninger op til revision, vil det ikke være muligt at bringe de offentlige udgifters udvikling ind i et acceptabelt forløb. Jeg synes personligt, at regeringen i denne omgang er gået frem med megen omhyggelighed og skånsomhed. Jeg tror, vi på længere sigt må indstille os på, at større og mere omfattende ordninger må underkastes en tilsvarende revision. Det skal jeg senere sige lidt mere om.

Et tredje træk i de forslag, finansministeren har fremlagt om besparelser, er en begrænsning af forskellige tilskud, af forskellige overførselsindkomster. Jeg vil godt nævne en enkelt post, som fortjener en særlig kommentar, forslaget om at ophæve den mælkekomensation, der er indbygget i pensioner og i børnetilskud. Her må man erindre sig, at der i virkeligheden er tale om en dobbeltkomensation, idet vi for ikke lang tid siden indførte en direkte støtte, som nedbragte priserne på mælk og mælkeprodukter. Her har vi altså, synes jeg, et godt eksempel på, hvordan vi undertiden blot

lader ordninger køre videre, selv om det ved en kritisk undersøgelse ville have vist sig, at den oprindelige begrundelse ikke længere holdt.

På hele tilskudsområdet samler regeringens forslag sig så i øvrigt om, skal vi sige to hovedområder, nemlig børnetilskuddene og uddannelsesstøtten. For børnetilskuddenes vedkommende tror jeg at der længe her i folketinget har været megen tvivl om, hvorvidt den eksisterende ordning egentlig var rimelig. Dels er det jo en vældig generel ordning, hvor alle skattefrit pr. barn får udbetalt et lige stort beløb, uanset om forældrenes indkomst er høj eller lille, uanset om børnene er 1 år, eller de er 18 år, og uanset om der er tale om 1, 2, 3 eller endnu flere børn i familien. Alene det gør jo, at den nuværende ordning rent socialt virker meget tilfældig. Det har selvfølgelig sin historiske baggrund i, at børnefradragene oprindeligt var et element i vores indkomstskattelovgivning, der så senere blev overført til det socialpolitiske område. Men denne usikkerhed her i folketinget har altså også skabt forskellige tanker om en revision. Der er nogle, der har ment, at man kunne gå den vej i stedet at give et større tilskud til børnene i de første leveår og så trappe ned eller måske helt fjerne børnetilskuddet for de højere aldersklasser.

Det har også været fremme, at man skulle lave en slags differentiering efter forældrenes indkomststørrelse. Det var jo et af de elementer, der var inde i sparedrøftelserne sidste forår. Men det er jo mere langsigtede perspektiver, og det er noget af det, vi må tage op, når vi skal drøfte, hvordan en udgiftsreform skal tilrettelægges.

I denne omgang, i det kortsigtede, er regeringens forslag imidlertid en konsekvent og logisk beskæring af udgifterne på dette område, hvis man vil beskære dem, og det er klart, at her er det de statsfinansielle nødvendigheder, der tvinger os til at anlægge det synspunkt. For hvis der er noget sted, hvor de generelle børnetilskud bedst kan begrænses, så tror jeg, det er her. Jeg kan til supplement hertil føje, at vi i virkeligheden ved at nedsætte aldersgrænsen fra 18 til 16 år vel blot kommer på linje med ordningen i et land som Sverige, hvor man, så vidt jeg er orienteret, har en aldersgrænse på 16 år.

[Christophersen.]

Forslaget om halv dyrtidsregulering har jo tidligere været til debat her i salen på foranledning af venstre og det radikale venstre. Dengang var der ikke flertal for det, men begrundelsen er stadig holdbar. Begrundelsen er den, at det viser sig — det gjorde det bl.a. ved de undersøgelser, som vi sidste forår fik foretaget i forbindelse med finanslovrevisionen — at sådan som børnetilskudsordningen har udviklet sig, ja, så giver dyrtidsreguleringen faktisk overdækning. Børnetilskuddene udgør en procentvis voksende del af børnefamiliernes indkomst, fordi disse børnetilskud er skattefrie.

Det har sådan set aldrig været tanken med børnetilskuddene, at de på den måde skulle have en automatisk vækst indbygget i sig som en procentvis andel af børnefamiliens indkomst. Tanken har jo oprindeligt været, at det skulle være et beløb, der stod i en fast relation til forældrenes indkomst, fordi man derved imødekom de skattepolitiske hensyn, man ønskede at anlægge, så alene af den grund er regeringens forslag ganske rimeligt.

For uddannelsesstøttens vedkommende foreslår regeringen dels, at man begrænser stipendieudgifter, dels at man overfører poster fra statslån til statsgaranterede lån.

Også her tror jeg vi er nødt til at erindre os konklusionerne i perspektivplan II, for også her er der jo en klar sammenhæng mellem de anvisninger, man dér giver, og det, regeringen her foreslår. Vi er nødt til nu at anlægge et andet og mere realistisk, og vi kan også sige et mere differentieret syn på vores muligheder for at finansiere de lange uddannelser. Det kan efter vores opfattelse ikke være urimeligt, at unge, som får en længere uddannelse og derved sikres en livsindkomst, der både ligger to og tre gange over det, som f.eks. en faglært arbejder kan regne med, at de også selv i en vis udstrækning må betale herfor. Det offentlige stiller sit uddannelsesapparat til rådighed, der er stort set fri adgang til at benytte disse uddannelser, hvis man har taget en eller anden adgangseksamen — der er altså ikke nogen adgangsbegrænsning i øjeblikket — man kan selv i meget vidt omfang regulere, i hvor mange år man vil trække på hele dette kostbare apparat.

Det må være rimeligt, at man så over for

dette stiller et krav om, at de, som får denne meget betydelige økonomiske håndsrækning fra det offentlige, også, når vi befinder os i en vanskelig økonomisk situation, er med til at betale noget af det tilbage.

Til sidst skal jeg så nævne regeringens beskæring af reserverne.

Det er jo en ganske karakteristisk holdning hos denne regering, at den netop på reservernes område foretager en ganske betydelig reduktion. Jeg tager det som et udtryk for, at den vil være tilbageholdende med tillægsbevillingsansøgninger, og at den i givet fald så vil være henvist til at skaffe kompenserende besparelser.

Det er også et udtryk for, når regeringen beskærer lovreserverne, altså reserverne til ny lovgivning, at den vil tilrettelægge reformarbejdet her i folketinget i et mere roligt og økonomisk forsvarligt tempo. Det tror jeg utvivlsomt er i overensstemmelse med mange almindelige vælgers syn på det hastværk, som vi i de senere år har haft her i folketinget, med at presse den ene store udgiftkrævende reform igennem efter den anden.

Hvordan vil så det reviderede finanslovforslag øve indflydelse på skattetrykket?

Ja, det vil naturligvis være et spørgsmål, som mange først vil stille sig, når det drejer sig om finansloven. Her er det klart, at det i en vis forstand vil øve en positiv indflydelse, nemlig i den forstand, at de gaver, som hr. Heinesen talte om, men som jo for de flestes vedkommende stort set bare er stramninger, man undlader, altså betyder, at skatte- og afgiftstrykket forskellige steder i samfundet i hvert fald ikke sættes i vejret.

Men dertil kommer så, at de besparelser, som nu foreslås, sammen med et forhåbentlig roligere økonomisk forløb her i landet vil give os et gunstigere udgangspunkt, når vi til efteråret skal drøfte udskrivningsprocent, og det vil også give os et gunstigere udgangspunkt, når vi skal drøfte en langsigtet udgiftsreform.

Om det sidste vil jeg sige, at det er klart, vi ikke kan foretage en mærkbar sænkning af indkomstskattetrykket, medmindre vi i de kommende måneder for alvor går i gang med de store udgiftsreformer. Jeg vil gerne i den forbindelse citere, hvad der står i perspektivplanlægningsrapport II's konklusion.

[Christophersen.]

Til interesserede kan jeg sige, det er på side 43 i det dupligerede, jeg ved ikke, hvor mange der er nået frem til det, jeg kan forstå, at en enkelt, der har været heroppe, har haft meget vanskeligt ved at overskue disse ting, men for dem, der er interesserede, er det altså på side 43 i det dupligerede. Om de kortsigtede sparebetræbelser skriver man bl.a. — jeg citerer:

„Det er vigtigt at gøre sig klart, at hurtigt virkende nedskæringer af denne karakter ikke ændrer langtidstendenserne og derfor ikke giver en varig løsning. I mange tilfælde er der tale om en udskydelse til senere, i andre om en uvarslet og derfor ofte uheldig forringelse af en ydelse.

De kortsigtede sparebetræbelser vil være nødvendige som nødløsninger i en overgangsperiode, men kræfterne må først og fremmest samles om de langsigtede reformer, der ændrer selve strukturen i de offentlige ydelser.“

Det er disse konklusioner, finansministeren på regeringens vegne i dag har givet sin tilslutning, når han erklærer, at spareforslagene blot må betragtes som de første skridt til den nødvendige langsigtede udgiftspolitik.

Jeg kan helt tilslutte mig denne analyse af vore problemer, og derfor må vi efter venstres opfattelse hurtigt i gang med at realisere anvisningerne i perspektivplanlægningsrapport II. Dette arbejde burde jo helst indledes allerede dette forår, selv om det naturligvis, det skal erkendes, kræver meget betydelige lovgivningsmæssige forarbejder, men vi skulle i hvert fald gerne være nået så langt, at vi i løbet af dette år kan danne os et skøn over, hvordan det så kan påvirke indkomstskatteudviklingen i de kommende år.

Det andet spørgsmål, folketinget må stille ved behandlingen af det reviderede finanslovsforslag, er, hvordan dets hovedtal vil påvirke den økonomiske politik, der skal føres. Her foreligger jo til støtte for vores bedømmelse en ny konjunkturoversigt fra det økonomiske sekretariat. Jeg vil godt takke for, at man har sørget for, at dette dokument blev udarbejdet. Jeg mener, det vil være overordentlig nyttigt for os i de forhandlinger, vi skal have, både om den

økonomiske politik i almindelighed og om finansloven i særdeleshed.

Det fremgår af bedømmelsen i denne oversigt, at vi står over for en uhyre kompliceret problemstilling. På den ene side må vi regne med et afdæmpet konjunkturforløb i 1974 som følge af energikrisens indflydelse på produktion og efterspørgsel overalt i den vestlige verden, og det betyder, at presset i den danske økonomi vil være aftagende. Samtidig har vi jo selv i de seneste måneder her i landet bestræbt os på at tage noget af presset væk specielt fra bygge- og anlægssektoren.

Endvidere virker de stærkt forhøjede oliepriser som en dræning både af likviditeten i dansk erhvervsliv og af forbrugernes købekraft. Derfor må vi regne med, at en meget stram finanspolitik, en langt strammere finanspolitik end den, der her er lagt op til, vil kunne få til resultat, at beskæftigelsen kommer ud i en mere risikofyldt situation, end vi har været vant til i de seneste år. På den anden side påpeger oversigten også, at vi i 1974 vil opleve en forstærket inflation. Det økonomiske sekretariat regner med prisstigninger på 15 pct., og det skønner, at lønomkostningerne vil stige med 20 pct. eller mere, og vi vil måske få en fordobling af vores betalingsbalanceunderskud.

Disse problemer betyder i fællesskab, at vi ikke kan bekæmpe valutaproblemet og inflationsproblemet ved hjælp af traditionelle finanspolitiske stramninger, medmindre vi er indstillet på at løbe risikoen for en egentlig ledighed, og jeg tror, et stort flertal her i folketinget er enig med regeringen i, at det er en risiko, vi naturligvis ikke bør udsætte os for. Det reviderede finanslovsforslag er da også udtryk for, at regeringen afstår fra at foretage en yderligere finanspolitisk stramning. Tværtimod foreslår den måske snarere en mindre lempelse, selv om — det skal man nok understrege — de foreslåede besparelser har en større indflydelse på udviklingen i efterspørgslen end tilsvarende skatte- og afgiftsforhøjelser. Derfor er lempelsen måske reelt noget mindre, end det fremgår alene af tallene.

Men hvis man afstår fra at løse de alvorlige problemer alene ved hjælp af finanspolitiske midler, ja, så må man jo være villig til at tage andre og mere utraditionelle midler i

[Christophersen.]

brug. Det fremgår da også både af finansministerens tale og af de udtalelser, statsministeren fremsatte under den storpolitiske debat, at regeringen har tilrettelagt sin budgetpolitik ud fra den forudsætning, at sådanne utraditionelle midler kan findes ved en forhandling mellem partierne i folketinget. Jeg skal ikke fordybe mig i deres mulige udformning, det vender vi tilbage til på torsdag, hvor ethvert parti så kan få lejlighed til at yde sit bidrag, men jeg vil altså godt her understrege den sammenhæng, der er mellem regeringens finanspolitik og den øvrige del af dens økonomiske politik.

Regeringen har ikke indregnet virkningerne af sit dyrtidsforslag i finansplanen, men det er klart, at der vil være betydelige virkninger, det fremgik af finansministerens tale. Kildeskat og afgiftsprovenu vil gå ned, der vil være en udgift til selve dyrtidstilskuddet, men til gengæld vil man altså få en reduktion af pris- og lønreserven med 2½ mia kr. og en væsentlig nedgang i amternes og kommunernes budgetterede udgifter. De samlede virkninger af hele indgrebet vil derfor på finansloven formentlig være en nedgang i det budgetterede overskud, men over for det står altså den ønskede omkostningsvirkning.

Jeg skal til slut blot understrege, at der med regeringens reviderede finanslovsforslag er lagt en meget betydelig arbejdsopgave over til folketinget. Vi har kortere tid til vor rådighed end normalt. Til gengæld kan vi altså trøste os med, at problemerne er langt større. Alligevel er det venstres forhåbning og tro, at der her i folketinget kan samles et solidt flertal omkring et revideret finanslovsforslag efter de hovedretningslinjer, som nu foreligger.

Vi har tidligere imellem partierne forsøgt at nå frem til spareresultater. De foregående gange lykkedes det, men denne gang er vi underkastet et sådant pres fra begivenheder, der kommer til os udefra, at konsekvensen af en ny fiasko efter vor opfattelse vil være uoverskuelig. Det bør derfor få os alle til at strække os langt i forhandlingsvillighed. Det fremgik også af finansministerens tale her i dag, at regeringen er indstillet på at drøfte de forslag, som måtte fremkomme fra de øvrige partiers side.

Grethe Philip (RV):

Finanslovdebatten har i år på mange måder en ganske særpræget karakter. Vi står med et finanslovsforslag, der er udarbejdet af en tidligere regering, socialdemokratiet, under til dels andre forudsætninger, et forslag, som nu her umiddelbart før første behandling af lovforslaget er blevet suppleret og korrigeret af den siddende venstre-regering. At venstre på en række punkter har helt afvigende opfattelse af, hvorledes problemerne skal løses, end socialdemokratiet og dets støtteparti, SF, har naturligvis påvirket revisionen af finanslovsforslaget.

Det tjener ikke noget formål at gå ind i en debat om det oprindelige finanslovsforslag, som jeg ellers ville have haft en række indvendinger imod, bl. a. fordi det lagde op til meget betydelige fremtidige udgiftsstigninger på statens budget. Det fremgik ganske vist ikke særlig tydeligt af hr. Heinesens indlæg her tidligere på dagen, men sandheden er jo, at når man så på budgetoverslagene og så på det, der var sat af på BO-tallene, så kunne vi forudse meget betydelige, stigende udgifter.

Det forslag er nu blot historie, og mange af de forudsætninger, det byggede på, har som sagt ændret sig. Det må nu være vor opgave her i folketinget og i de udvalg, der skal beskæftige sig med finanslovsforslaget, så godt det er os muligt, at klarlægge, hvilken økonomisk situation vi i dette øjeblik står i, hvilke fremtidsperspektiver der ligger foran os, og hvilken finanspolitik vi derefter skal føre.

Førend jeg begiver mig ind i nogle mere generelle betragtninger, vil jeg gerne benytte lejligheden til at bringe en tak for det overordentlig vigtige materiale, vi har modtaget i de sidste par måneder til belysning af de økonomiske problemer. Jeg tænker hermed både på det økonomiske sekretariats forskellige store oversigter og redegørelser, der giver en grundig gennemgang af den aktuelle situation og udviklingstendenserne, og jeg tænker på det økonomiske råds inspirerende oplæg. Jeg har faktisk denne tak indføjet i mit manuskript, men jeg fremfører den med særlig glæde og eftertryk, efter at jeg har hørt de bemærkninger, der tidligere på dagen er fremsat af hr. Lindholt. Jeg fatter simpelt hen ikke, hvorledes

[Grethe Philip.]

folketingets medlemmer skulle kunne foretage en blot nogenlunde seriøs vurdering af samfundsøkonomien uden dette materiale, og jeg vil meget bede til, at den strøm af værdifuld information, vi hidtil har fået, fortsætter.

Skal man i få ord samle de økonomiske problemer, der særligt trænger sig på, må det blive følgende: galoperende inflation, stigende underskud på betalingsbalancen, der yderligere vil øges betydeligt som følge af stigende oliepriser, eksplosive tendenser i det offentliges udgifter og forvarsler om nedadgående konjunkturer og eventuelt truende ledighed.

Midt i alt dette møder vi så en stadig kraftigere reaktion fra borgerne imod et stigende skattetryk. Og desværre ikke blot det, men også en tydelig uligevægt mellem på den ene side de krav, der stilles til offentlig service, og på den anden side forståelsen for, at øgede offentlige ydelser og service koster penge og ressourcer, og at dette nu engang ikke kan undgå at forminske det beløb, der bliver tilbage til privat fri disposition, når skatterne er betalt. Det er en blanding af økonomisk og politisk betonedede problemer, der nu skærpes kraftigt, fordi vores bytteforhold til udlandet er blevet ringere og vores produktion dermed er blevet mindre værd. Vi skal til at indstille os på, at de glade tresseres tid er forbi. Livremmen skal sættes strammere.

For at rette op på den manglende balance i samfundsøkonomien skal vi sætte ind med forskelligt værktøj, efter min mening først og fremmest med en indkomspolitik, men også med både pris- og pengepolitik. Det vil debatten dreje sig om på andre af folketingets møder. I dag er det særlig finansloven og finanspolitikken, der skal i søgelyset. En finanspolitisk stramning er i denne situation absolut nødvendig. Men hvor stærkt der skal strammes, og på hvilken måde det skal ske, det er et spørgsmål.

Det er jo ikke så mange år siden, vi her i salen med stor alvor drøftede, om kasseoverskuddet skulle være 500 mill. kr. større eller mindre. Nu er vi blevet klogere og ved, at hverken kasseoverskud eller overskud på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet er entydige størrelser ved bedømmelse af den finanspolitiske stramning. Det er ikke ligeegyldigt,

på hvilket niveau statens indtægter og udgifter ligger, heller ikke om overskuddet nås ved at sætte skatterne op eller ved at formindske udgifterne. Jeg tror, vi under drøftelserne af finanspolitikken som konjunkturregulerende middel vil kunne have stort udbytte af at inddrage vismændenes nye modeller om de forskellige finansieringsformers virkninger på efterspørgslen i vore overvejelser. Jeg regner med, at dette vil ske allerede nu i PØ-udvalget, når vi skal til at drøfte regeringens forslag til besparelser og andre foranstaltninger for at holde igen på omkostningerne. Der er i hvert fald en meget nær sammenhæng mellem f. eks. indkomspolitikken og finanspolitikken, som vi nu må have bedst muligt klarlagt. Jo mere det bliver finanspolitikken, der skal være det bærende redskab til at holde igen på efterspørgslen, jo kraftigere bliver vi nødt til at sætte ind over for det offentliges udgifter.

En finanspolitisk stramning er påkrævet, som jeg her har sagt, på grund af den svigtende balance i vor økonomi, der viser sig ved prisstigninger og betalingsbalanceunderskud. Tilbageholdenhed i udgifterne er som sagt absolut nødvendig, men det er også nødvendigt for at hindre et øget skattetryk. Der tales nu fra forskellig side om, at udgifterne skal ned for at lette skatte trykket. Jeg tror også, at hr. Christophersen var noget inde på denne tanke, og finansministeren har sagt noget af det samme. Men er det ikke letsindig tale, der ikke kan undgå at vildlede vælgerne og give bagslag? Der ligger jo slet ikke noget om en skatteletelse, og jeg tænker her på en lettelse i de samlede skatter, lige uden for døren, bare vi passer lidt på udgifterne. Nej, de barske realiteter er jo, at vi står over for stærkt øgede udgifter og en tendens til et øget skattetryk, og det er det, vi skal søge at afværge.

Vi får i det kommende år flere folkepensionister, flere invalidepensionister, flere plejehjem og hjemmehjælpere og flere børnehaver og dagplejepladser m. v., for nu blot at tage udviklingen inden for socialministeriets område. Enhver vil i øvrigt kunne få nærmere oplysninger herom ved at gennemgå anmærkningerne til finanslovsforslaget.

Tendensen går jo også opad på andre områder, f. eks. sygehuse og uddannelse, for at tage et par af de store områder i vækst.

[Grethe Philip.]

Den ubehagelige sandhed, som også fremgår med al tydelighed af PP II, er, at hvis der ikke tages meget effektive skridt til en kursændring, så vil de offentlige udgifter stige 2-3 pct. stærkere end produktionen i erhvervene, og skattetrykket vil stige yderligere frem til 1977 med 4-5 procentenheder.

I perspektivplan I blev det forudsat, at stigningen i privatforbruget kunne holdes nede på ca. 1 pct. årligt. Det har ikke holdt stik. Privatforbruget er steget langt stærkere, og det er nok realistisk at forestille sig, at dette vil gentage sig. Det accepteres simpelt hen ikke ude iblandt folk, at der ikke fortsat er stigning i den til privat forbrug disponible indkomst, og stærke kræfter sætter ind for at sikre denne stigning, bl. a. via en intensiv konkurrence løngrupperne imellem om stadig at vinde terræn. Konsekvensen af dette må blive, at den takt, hvori det offentliges ydelser kan tillade sig at stige, må blive tilsvarende mindre. Ressourcerne kan nu engang ikke samtidig bruges både til forbrug på privat vis og i den offentlige sektor.

I denne situation er det så meget mere nødvendigt at økonomisere med ressourcerne og at have hold på styringen af, hvor og hvorledes de sættes ind. Vi har i den senere tid set en række forslag og debatoplæg netop om denne styring og økonomisering. Der har været særdeles provokerende indlæg imellem, jeg tænker ikke mindst på professor Jørgen Dicks meget omdiskuterede bog for nylig, „Den herskende klasse“, der har sat en voldsom debat i gang om, hvem det egentlig er, når det kommer til stykket, der bestemmer højden på de offentlige udgifter. Vi har også i øvrigt set en række kronikker, og der har været afholdt konferencer. Alt i alt er det mit indtryk, at der i hvert fald blandt fagfolk er en meget stærkt stigende interesse omkring denne problematik. Vi har jo i høj grad brug for denne ny indstilling, ikke alene hos de planlæggende og administrerende embedsmænd, men også

blandt personalet ude i institutionerne. Det burde efter min mening kunne give prestige at komme med gode forslag til omlægninger, f. eks. vedrørende behandlingsformen på en institution eller vedrørende administrationen, en omlægning, som kunne føre til, at man fik mere ud af de penge eller det personale, der blev sat ind på det pågældende område. Jeg mener, at vi her i folketinget ligefrem bør forsøge at fremkalde sådanne forslag fra eksperter og fagfolk, og at vi bør være lydhøre over for de nye tanker, der kommer frem.

Men det er jo ikke noget, der sådan sker fra dag til dag. Jeg håber, at den nye PP II-plan vil dreje vore tanker ind i denne retning og navnlig vil føre os ind på overvejelser om langsigtede planer. For det er jo, som det også er sagt her tidligere i dag, meget lidt, man virkelig kan nå på kort sigt, hvis det ikke skal volde ulykker. Vi bliver nødt til at sigte på den mere langsigtede styring, og vi bliver nødt til allerede nu at opstille vore mål og tage bestik af de forskellige udviklingstendenser, for at tage en ting f. eks. i familiemønsteret, udviklingstendenser, som i allerhøjeste grad vil komme til at påvirke de kommende års behov og krav.

Lad mig for at gøre det noget mere konkret blot nævne, at vi snarest bør overveje, hvordan vi kan begrænse den omkringsiggribende institutionalisering af syge i sygehuse, af gamle på plejehjem, af børn i vuggestuer og i stedet for søge over mod andre former, der i højere grad forener de økonomiske hensyn med en forsvarlig omsorg og pleje for de pågældende. Institutioner har vist sig at være meget dyre, og de bliver dyrere og dyrere. Det er måske ikke så saliggørende, som vi tidligere har forestillet os, at anbringe folk på disse institutioner. Vi kan meget vel tænke os andre løsninger, som er bedre for de pågældende, og som også samfundsmæssigt set er mere økonomiske.

I disse overvejelser vil vi få brug for at tage gamle principper op til fornyet drøftelse. Perspektivplan I og II rejser spørgsmålet om gratis ydelser. De har mange fordele, og

[Grethe Philip.]

dem kan vi alle let pege på. Men disse gratis-ydelser har også en hel del iøjnefaldende ulemper. Vi kommer ikke uden om, at sætter vi prismekanismen ud af funktion, så bliver efterspørgslen ganske overordentlig stor. Der sker jo ganske enkelt det, at den enkelte forbruger mister interessen og incitamentet til at økonomisere.

Vi har nylig set et meget afskrækkende eksempel på omkostningerne ved indførelse af en sådan gratisydelse; jeg tænker på de nye regler om fribefordring til sygehuse. Udgifterne er, som det fremgår af finanslovsforslaget, steget eksplosivt, og eksempler på, hvad man kan have lov til at kalde for misbrug, er talrige. Jeg hørte f. eks. forleden om en dame, der havde taget en busbillet tur-retur til ambulans behandling for et brækket håndled på et sygehus. På sygehuset var man forbløffet. Hun var et unikum. Hvorfor i alverden havde hun ikke taget en taxa eller Falck? Sådan gjorde jo alle andre. Her har vi helt oplagt et eksempel på en gratisydelse, der fører til et overforbrug.

I disse overvejelser om langsigtede planer til omlægning af ressourceforbruget må kommunerne inddrages. Det er jo her, vi har de meget store udgiftsstigninger på 6-7 pct. i faste priser. Det er også her, vi må have den jordnære drøftelse om standard og normer sat over for de økonomiske konsekvenser. I det radikale venstre har vi længe været af den opfattelse, at vi hurtigere får kommunerne ind i disse overvejelser, hvis vi erstatter de mange refusionsordninger med bloktilskud fra staten til kommunerne, og jeg er glad for at høre, at man også i venstre vil arbejde videre på disse tanker.

Det spænder jo i øvrigt vore forventninger højt, at vi nu har indenrigs- og socialminister samlet i én og samme høje person, i minister hr. Jacob Sørensens skikkelse. Sagen vil nemlig blive højaktuel, allerede når vi får den sociale bistandslov frem til fornyet behandling.

Samtidig med at der lægges større beslutningsmyndighed ud til kommunerne i detailspørgsmål, så må der i de store linjer indarbejdes et løbende samarbejde mellem staten og kommunerne. Jeg forstår, at regeringspartiet er indstillet på at fortsætte den linje, der allerede er påbegyndt tidligere. Da vi har denne nære sammenhæng mellem sta-

tens og kommunernes økonomi, ville det være ønskeligt, om vi i folketinget samtidig med fremsættelsen af finanslovsforslaget fik en oversigt over kommuners og amters budgetter for den kommende periode. Jeg spørger derfor finansministeren direkte, om dette kan lade sig gøre, om det vil være muligt hurtigt at få en sådan oversigt for det kommende år.

Det radikale venstre har ved forskellige lejligheder givet konkrete forslag til omlægninger og besparelser på det offentlige budgetter. Jeg vil særlig henvide til det forslag, vi sidste forår fremlagde sammen med partiet venstre, og som er optrykt i beretningen fra folketingets politisk-økonomiske udvalg afgivet den 22. marts 1973. Jeg vil i øvrigt henvide til nogle debatoplæg, vi udsendte her i efteråret vedrørende besparelser, dels inden for uddannelsen, dels på social- og sundhedsområdet.

Vi har også ved flere lejligheder givet udtryk for, at tiden ikke er inde til store nye trafikinvesteringer, og at de meget kapitalkrævende projekter for en Storebæltsbro og for en storlufthavn på Saltholm må underkastes en ny og kritisk vurdering i lys af den økonomiske situation, vi nu står i. Vi mener, at de samfundsøkonomiske konsekvenser må undersøges nøjere, ligesom de økonomiske virkninger af forskellige finansieringsformer må tages op til fornyet prøvelse, og jeg spørger regeringen direkte: hvad er regeringens holdning til disse store projekter?

Jeg skal i øvrigt ikke her komme ind på enkeltheder i vores forslag, blot sige, at vi har bestræbt os på at finde frem til noget, der snarere går på ressourcebesparelse end på indkomstfordeling. Det er desuden typisk, at de fleste af vores forslag vil give stigende besparelser fra år til år, således at deres styrke snarere ligger på den lange end på den korte sigt.

Som illustration vil jeg fremhæve forslaget om, at der gøres en stærk indsats fra det offentlige for at stimulere til udbygning af almindelig lægepraksis. Der bygges i øjeblikket for ca. 1 mia kr. årligt i sygehusektoren, en sygehusseng koster gennemsnitligt 300-400 kr. om dagen, og sygehusektoren er desuden meget personalekrævende. Det er helt oplagt, at kan vi skære stærkt ned på dette sygehusbyggeri og overføre en del af sygebehandlingen til de praktiserende læger,

[Grothe Philip.]

så vil der være meget store besparelser at hente. Det radikale venstre agter derfor i nærmeste fremtid at tage initiativ til at søge denne udvikling fremmet.

Vi håber at kunne regne med, at regeringen venstre ligesom i øvrigt også den forrige regering vil være åben og positiv over for de forslag om omlægninger og besparelser, der er blevet lagt frem og fremtidig yderligere vil blive lagt frem fra radikal side. Selv vil vi med den allerstørste interesse lytte til de tanker, der rører sig i andre partier. Jeg går ud fra, at forslag fra alle de andre partier nu på tilsvarende måde som de radikales forslag og venstres egne forslag vil komme til debat i det politisk-økonomiske udvalg.

Fra et af de nye partier i folketinget, fremskridtspartiet, venter jeg et særlig omfattende udspil. Under valgkampen blev der i en noget unuanceret form ventileret en hel del tanker om omlægninger, der angiveligt skulle føre til store ressourcebesparelser. Det har været vanskeligt for mig, og jeg tror også for mange andre, at få et virkeligt indtryk af, hvor vidtgående omlægninger det drejer sig om, og hvilke konsekvenser det vil få for andre udgiftsområder, og jeg må tilstå, at det lykkedes mig ikke at blive så forfærdelig meget klogere under hr. Lindholts første indlæg.

Jeg opfordrer på denne baggrund fremskridtspartiet til nu i en detaljeret form at fremlægge sine forskellige forslag i PØ-udvalget med henblik på den meget grundige gennemgang, som i hvert fald jeg og mit parti er indstillet på, og til en drøftelse af mulighederne for at realisere disse forslag.

Regeringens finansplan er først kommet mig i hænde i går, og jeg har med denne korte frist ingen mulighed for at kunne tage stilling til enkeltheder, det forventes vel heller næppe. Planen forudsætter ændringer af nyligt vedtagne love gennemført på S' og SF's stemmer, ligesom det oplyses, at lovfor-slag, der er bebudet af socialdemokratiet, ikke vil blive fremsat. Det radikale venstre har et langt stykke hen ad vejen været enig med partiet venstre om holdningen til disse lovinitiativer, og det vil vi også drage konsekvensen af.

I boligpolitikken synes der derimod at være visse afvigende opfattelser, og vi har allerede fra vor side givet udtryk for, at uret

ikke bør sættes i stå, men at vi tværtimod hurtigst muligt bør genoptage drøftelserne om en ændret boligpolitik. Vi finder ikke de bestående forhold holdbare, og det er derfor, vi ønsker at komme i gang med denne debat. Det bør vel også tilføjes, at vi har en afvigende opfattelse af de forslag, der har været fremme på grundskatternes område.

I den lange række af spareforslag genken-der jeg forslag, der i foråret blev fremsat af venstre og det radikale venstre i fællesskab. Andre forslag ligger, så vidt jeg kan se, meget tæt op ad tanker, som også vi i vort parti har gjort os. Men om adskillige af de nye spareforslag tiltrænges der yderligere oplysninger og en drøftelse af konsekvenserne. Jeg skal ikke nægte, at nogle af dem ser ret drastiske ud, jeg kan her f.eks. nævne forslagene om en begrænsning af børnetilskuddene. Vi har tidligere sagt, at vi mener, der på hele dette område tiltrænges en grundig analyse af støtten til familier med børn, og det ønske vil blive genfremsat i det politisk-økonomiske udvalg.

Det radikale venstre vil gå til de forestående drøftelser med åbent sind. Vi er villige til at tage gamle principper op til fornyet overvejelse, også selv om det skulle gå ud over det, vi undertiden kalder de velerhvervede rettigheder; andre taler om veietable-rede institutioner. På begge områder er vi som sagt villige til at gå ind i nye overvejelser.

Afgørende for os er det, at vi under stadig hensyntagen til den sociale balance virkelig kan nå at komme igennem med de forsvarlige omlægninger af ressourceforbruget, der er nødvendige for at få bedre styr på vor økonomi. Under disse forudsætninger kan jeg give regeringen tilsagn om en positiv og velvillig medvirken fra vor side ved de kommende forhandlinger om finanslovsfor-slaget.

Haustrup Clemmensen (KF):

Jeg skal forsøge at afstå fra at optræde som talatlet under den ordførertale, jeg på mit partis vegne her skal holde. Jeg vil også tro, at befolkningen har overordentlig svært ved med det væld af tal og det væld af materiale, der i øvrigt indgår i debatten, at fange hovedlinjerne. Det må vel derfor være en pligt for folketinget at centrere debatten om nogle grundlæggende synspunkter.

[Haunstrup Clemmensen.]

Jeg vil gerne tage mit udgangspunkt i to hovedproblemer, samfundets aktuelle økonomiske situation og langtidstendenserne i de offentlige finanser og i samfundets økonomi i øvrigt.

Må jeg om den aktuelle økonomiske situation sige, at ingen af os vel ynder at optræde som grædekoner eller forsøge at fremsætte økonomiske katastrofespådomme, men at vi alle har en pligt til at erkende, at situationen er yderst alvorlig. Det danske samfund har i en årrække levet over evne. Senest er kalenderåret 1973 gået til ende med et underskud på betalingsbalancen på mellem 3 og 4 mia kr. Vi har igennem de senere år oparbejdet en udenlandsk gæld af en størrelsesorden på vel 25 mia kr., hvis afkast af byrden er store, fordi både rentebyrder og afdragsbyrder vil tynde os stærkt i de kommende år.

Disse udviklingstendenser var altså farlige nok i året 1973. Og hertil kommer så de yderligere næsten lammende problemer, som energikrisen sætter ind over det danske samfund. Disse prisstigninger vil vel føre til, at den gennemsnitlige stigning på vore importpriser i 1974 bliver af en størrelsesorden på ca. 20 pct., og det er en fattig trøst, at vore eksportpriser også kan forventes at stige noget, men vel kun en ca. 8 pct. Derved bliver bytteforholdsforringelsen en ca. 12 pct. Der var under Koreakrigen i løbet af en 3 års periode fra 1950 til 1953 tale om en tilsvarende forringelse, og ingen af os kan undgå at se i øjnene, at det danske samfund bliver fattigere netop i kraft af denne uheldige udvikling.

Det vil yderligere komme til udtryk derved, at forrygende prisstigninger, der allerede er i gang, vil sætte endnu stærkere mærker på det danske hjemmemarked. Vi ved, hvordan der er risiko, ikke blot for, at produktionsstigningerne ophører, men måske endda også for et fald i produktionen, og vi ved, at arbejdsløsheden igen uheldigvis kan begynde at stige. På denne baggrund er det overordentlig nødvendigt ligesom at danne sig et helhedsbillede af den økonomiske situation så ajourført som overhovedet muligt.

Hr. Christophersen gjorde nogle bemærkninger vedrørende det økonomiske sekretariats nyeste opstillinger — jeg forstår, de er

under omdeling — men der har jo endnu ikke været mulighed for at danne sig et gennemarbejdet skøn af det, der her foreligger. Men det er i hvert fald afgørende nødvendigt for den økonomiske debat, der skal føres.

Men en ulykke kommer jo sjældent alene. I fortsættelse af den aktuelle og akutte problemstilling, dansk økonomi er stillet over for, er der derudover langtidstendenser i udviklingen, der i høj grad er farlige. Selv om dette er en finanslovdebat, vil jeg gerne vove den påstand, at det vigtigste økonomiske arbejdsdokument, dette ting har at arbejde med i denne samling, er perspektivplanredegørelse II. Dette på én gang rystende og saglige dokument fortæller endnu mere om den offentlige økonomi end finanslovsforslaget og taler ikke mindst om de langtidsproblemer, hvis løsning ikke blot er afgørende i et enkelt finansår, men i en årrække fremover.

Allerede perspektivredegørelse I, der blev udarbejdet under den forrige regering, viste alvoren i problemer, det danske samfund økonomisk er stillet over for. Desværre gik arbejdet med at reagere på denne redegørelses advarsler langsomt under den sidste regering. Nu viser den såkaldte PP II-undersøgelse, at ventetiden har fået problemerne til yderligere at svulme op. Hvis der ikke hurtigt og effektivt gribes ind, vil antallet af beskæftigede i de private erhverv i den kommende 15 års periode falde med 100.000, mens antallet af personer, der helt eller delvis er afhængige af det offentlige, enten som offentligt ansatte eller som modtagere af pensioner, uddannelsesstøtte m. v., vil stige med over 700.000. En sådan udvikling er simpelt hen uacceptabel.

Heldigvis indeholder PP II også en række konkrete betragtninger vedrørende mulighederne for at ændre udviklingen. Det konservative folkeparti er parat til omgående at gå ind i en fordomsfri behandling af de her foreslåede løsningsmuligheder.

Jeg vil også gerne fremhæve som noget, mit parti lægger afgørende vægt på, at der er behov for en helt anden budgetkontrol end den, man hidtil har haft i de offentlige finanser. En privat virksomhed vil ikke kunne køre, ville simpelt hen ikke kunne overleve, hvis man først efter regnskabsafslutningen kunne konstatere, at visse ud-

[Haustrup Glømmesen.]

giftsposter var løbet løbsk. Vi må have et system, der flere gange i løbet af finansåret kan registrere udviklingen, en varslingstjeneste, som der har været tale om, også gældende kommunerne og de selvejende institutioner, der modtager betydelige offentlige tilskud. Én ting bør i hvert fald være klar: folketinget kan ikke længere finde sig i, at de pågældende overskridelser bevirker, at der føres en helt anden finanspolitik end den, der er vedtaget her i tinget, og at det først opdages, når finansåret for længst er forbi.

Jeg vil også gerne netop i samme retning fremhæve, at det konservative folkeparti for snart et år siden tog initiativet til her i folketinget at rejse spørgsmålet om, at revisionsdepartementerne overføres til folketingets eget område. Vi tror, det er en helt naturlig og nødvendig følge af, at folketinget stærkt må føle sig knyttet til at sikre, at den politik, der besluttet, også bliver den økonomiske politik, der rent faktisk gennemføres.

Det var vel på grund af valgets udskrivelse, at forhandlingerne i folketingets udvalg for forretningsordenen og andre steder ikke kom videre. Vi henstiller, at disse forhandlinger genoptages, og at revisionsdepartementerne så snart som muligt overføres til folketinget.

Vi ved alle, at styringsproblemerne også omfatter kommunerne. Nu må vi se at komme igennem med det princip, at kommunerne selv betaler de udgifter, de bevilger. Det kan ikke længere være sådan, at statens udgifter på en række områder afhænger af beslutninger, der mere eller mindre frit kan træffes andre steder. Til alt held kan vi jo samtidig med at inddrage refusionsordningerne give kommunerne mere frie beslutningsforhold. Så er der vist retfærdighed til begge sider.

Om de sparede refusionsbeløb på kroner og øre skal svare til de beløb, der så stilles til kommunernes rådighed, må naturligvis forhandles mellem parterne og under hensyn til landets samlede økonomiske situation. Men hvis staten, samtidig med at den slækker på sine krav til kommunernes opgaveløsning, overlader spørgsmålet om normering og satses til kommunerne selv, til deres egen standard, så var der måske her et

betydeligt beløb at hente for de kommende års sparebestræbelser til gavn for hele samfundet.

To af de største udgiftsområder er som bekendt socialministeriet og undervisningsministeriet, hvor der også har været den største vækst. Derfor henstiller vi, at også disse områder inddrages i de saglige overvejelser vedrørende besparelsesmulighederne, og at det ikke sker på en måde, så de, der kommer med konkrete forslag, ustandselig blot beskyldes for at være reaktionære. Det må være et vilkår, at også disse områder inddrages, medmindre man vil erkende, at den enkelte private husholdnings muligheder for privat forbrug derved i virkeligheden bliver bragt i fare med hensyn til stignings-takten.

Vi kan f. eks. ikke undgå også at drøfte hele plejehjemssektoren og se, hvordan den har udviklet sig. Der har, hvad alle har været enige om, været et vældigt udækket behov, der skulle løses, men fra 1968 og frem til nu er der sket en næsten eksplosiv udvikling. Det må give alle partier i denne sal anledning til overvejelser, at hvor der for få år siden var én ansat for hver tredje beboer på et plejehjem, regner man nu med én ansat for hver beboer. Dette er simpelt hen noget, man må tage op og løse, hvis ikke samfundsøkonomien også på denne måde skal løbe løbsk.

Det konservative folkeparti har for længst stillet sine konkrete forslag på dette område og ment, at man skulle ind i overvejelser om at yde tilskud til de familier, der selv havde mulighed for at have mennesker, der ellers skulle ind under plejehjemssektoren, boende. Der må også være mulighed for en udbygning af ældreomsorgen, for øget vægt på hjemmehjælpsordninger, således at man erkender, at der dér virkelig er mulighed for at foretage sagligt og menneskeligt bedre løsninger.

Der er vel heller ikke tvivl om, at der også inden for børnehave- og vuggestueområdet er foregået en udvikling, der kræver revision, og også dér må den gennemføres i en afslappet atmosfære.

Jeg går videre med spørgsmålet om uddannelsessektoren, hvor ingen i denne sal er uenige om, at vi ønsker et højt uddannelsesniveau, hvor lykkeligvis langt flere end tidligere ønsker en uddannelse, men hvor der

[Haustrup Clemmensen.]

også her har været en eksplosiv stigning, der simpelt hen ikke kan fortsætte.

Jeg nævner også sygehusområdet, som også perspektivplanredegørelse II gør nogle bemærkninger om. Vi tror, det er nødvendigt — fru Grethe Philip gjorde netop også nogle bemærkninger derom, som jeg er enig i — at man lægger væsentlig større vægt på de praktiserende læger, end man har gjort i de senere år. Jeg tror, det både menneskeligt og lægeligt er en fordel, og vi må se i øjnene, at årlige investeringer alene til nyanlæg i sygehussektoren på 1 mia kr. ikke uden videre kan skaffes til veje.

Vi har også peget på, at der var behov for at oprette det danske sygehusinstitut, der kunne bidrage til en langt større effektivisering og udveksling af erfaringer inden for hele sygehussektoren, både hvad angår anlæg og drift. Men når jeg netop er inde på sygehusområdet, så er det vel — selv om alle altså er enige om, at der dér også fremover skal bruges betydelige beløb, men blot på en anden og mere effektiv måde — i allerhøjeste grad naturligt her at understrege, at hvis sygehusene ikke kan fungere i kraft af den strejke, der nu er tale om, som man oven i købet risikerer at få udvidet fra 1. februar, så er der derved skabt overordentlig uholdbare tilstande. Vi håber, at alle i denne sal er enige om, at denne situation ikke uden videre kan fortsætte, og jeg vil meget gerne høre, om indenrigsministeren har synspunkter at fremhæve her. Når man tænker på, hvilke økonomiske værdier der går til spilde, hvor mange menneskers helbredelse der udsættes, så er det simpelt hen ved at udvikle sig til en uholdbar situation, som vi meget beder indenrigsministeren om at orientere tinget om.

Ligeegyldigt hvilke besparelser der i øvrigt er tale om, så er det vel således, at alle har fremhævet nødvendigheden af, at økonomiske indgreb og såkaldte helhedsløsninger var vel afbalanceret i forholdet mellem befolkningsgrupperne.

Alligevel har man ulykkeligtvis i alt for høj grad lagt byrden over på mennesker, som i mange tilfælde har den mindste indkomst, den mindste tryghed og den længste arbejdstid. Jeg tænker naturligvis her på de titusinder af selvstændige mindre næringsdrivende. Mange, mange af disse virksomhe-

der lukkes hvert år, og derved skabes først og fremmest store menneskelige problemer. I nogle tilfælde er der tale om en samfundsudvikling, som det kan være vanskeligt at ændre, men i andre tilfælde er det samfundets manglende hensyntagen til denne store befolkningsgruppe, der er en væsentlig årsag til vanskelighederne, og både menneskeligt og økonomisk har vi simpelt hen ikke råd til at undvære disse virksomheder inden for handel, håndværk og serviceydelser. Det konservative folkeparti lægger derfor afgørende vægt på, at man systematisk gennemgår de lovgivningsområder, hvor der er mulighed for hurtige ændringer.

Vi kunne for det første gennemføre det forslag om samordning af moms- og kildeskattesystemet, som mit parti for længst har fremsat. Vi kunne for det andet også økonomisk bistå disse virksomheder ved løsningen af de administrative opgaver, der er pålagt dem af det offentlige, og vi kunne for det tredje ikke mindst udvide rammerne for den selvstændige skatteberegning for medhjælpende hustruer. Nu har der længe nok været talt om disse problemer. Nu bør handling følge på ord.

Der er altså brug for en vel afbalanceret ændring af langtidstendenserne i den offentlige sektor, men det er ubetinget også således, at der er behov for, at vi allerede nu i det finanslovsforslag, der i dag er til behandling, gennemfører væsentlige yderligere besparelser. Mit parti har i sidste folketings-samling stillet gennemarbejdede milliardbesparelsesforslag. Disse forslag fastholder vi fuldt ud. Også andre partiers forslag har naturligvis været med til at bringe debatten i gang, og det konservative folkeparti tilsiger viljen til hurtigt og effektivt at samarbejde om alle alvorligt mente forslag.

Regeringen har nu i dag skitseret en række besparelser. Jeg går ud fra, at alle er klar over, at det ikke er muligt for nogen af partierne omgående at tage nøjagtig stilling til hvert enkelt af disse forslag, men ingen skal være i tvivl om, at vi er rede til hurtigt og sagligt at gennemgå dem, og at en række af de forslag, der er stillet, naturligvis har det konservative folkepartis fulde tilslutning; andre finder vi det nødvendigt at overveje grundigt. Men vi mener, at man nok skal højere op med det totale beløb, som besparelserne skal omfatte, for vi må

[Hauustrup Clemmensen.]

ikke glemme sammenhængen i tingene. Der må skabes saglig basis for skatteenedsættelser fra 1. januar 1975 af den størrelsesorden, mit parti tidligere har foreslået her i tinget. En væsentlig forudsætning for større produktion og arbejdslyst vil derved kunne skabes.

Perspektivplanredegørelse II understreger med megen vægt, at fundamentet for beskæftigelsen og levestandardens fastholdelse og forøgelse er, at der er mennesker og kapital nok til at skabe konkurrencedygtig produktion. Derfor er opsparingen også et meget væsentligt led i den økonomiske politik, og det er ikke mindst mulighederne for at forøge lønmodtagerenes opsparing, der her er tale om. Også her har vi stillet forslag vedrørende en slags investeringskonti for lønmodtagere, ligesom man vil vide, at vi var modstandere af den ophævelse, der ulykkeligvis skete af indekstrakterne.

Forudsætningen for, at erhvervene har mulighed for at foretage de meget betydelige investeringer, som netop perspektivredegørelsen, jeg synes sagligt overbevisende, påpeger nødvendigheden af, er, at kreditpolitikken langs ad vejen lempes. Men derefter må man vel rejse det spørgsmål, om det så er forsvarligt at lempe finanspolitikken så stærkt, som regeringen har foreslået, ved at man ikke blot ganske afskaffer kasseoverskuddet, men tilstræber et kasseunderskud af størrelsesordenen 1 mia kr. Vi underkender ikke, at konjunktursituationen er vanskelig og kompliceret, men vi føler os ikke overbevist om, at en så stærk lempelse af finanspolitikken vil gøre det muligt at gennemføre den vigtige lempelse af kreditpolitikken.

Vi vil meget gerne også under denne debat understrege behovet for, at indkomstpoltiske aktiviteter gennemføres. Vi har gang på gang påvist, at spørgsmålet om oprettelse af et kontaktorgan mellem alle arbejdsmarkedets parter og samfundsmagten ville være en vej frem. Det er ikke kun grå teori. Vi har netop inden for den sidste måneds tid set, hvordan Holland, der er stillet over for store og alvorlige vanskeligheder af samme karakter som vi, har kunnet gennemføre et sådant kontaktorgans resultaterige arbejde, der er udmøntet i beslutnin-

ger, som utvivlsomt har været til gavn for Holland i den nuværende situation.

Jeg vil gerne slutte med at understrege, at ingen bør kunne benægte, at dansk økonomi både aktuelt, og ikke mindst når talen er om langtidstendenser, er faretruende ude af balance. Men det nytter ikke blot at konstatere det. Derfor må en opbremsning og besparelser ubetinget og hurtigt gennemføres, men det er ikke nok; det er langt mere positivt, mere konstruktivt, hvis balancen også og især skabes ved at forøge produktionen, ved at sikre, at der er mennesker og økonomiske ressourcer nok i den private sektor.

Det konservative folkeparti vil arbejde målbevidst for, at der på ny skabes balance i dansk økonomi, ikke alene ved besparelser, men først og fremmest ved at skabe bedre vilkår for den produktion, der er basis for, at landets arbejdspladser og landets velstand kan være ordentligt stillet.

Formanden:

Efter næste taler er det min agt at afbryde mødet for i et nyt møde at søge lovforslaget om prisstop gennemført og derefter fortsætte behandlingen af finanslovsforslaget.

Ib Larsen (CD):

Centrum-demokraterne har på forhånd tilkendegivet deres skepsis over for besparelser af det omfang, som er nævnt i ministerens redegørelse for regeringens planer. Under valgkampen undlod vort parti at love besparelser på bestemte områder inden for statens økonomi, ikke fordi vi ikke tror, at man ved en omhyggelig bearbejdelse kan nå disse besparelser, men fordi vi stærkt vil understrege, at man som oftest kun kan love besparelser på en måde, der gør ondt hos større eller mindre grupper af borgere.

Men centrum-demokraterne har på den anden side kraftigt støttet tanken om, at trækprocenten må ned. Det er klart, at besparelser kan tjene dette formål, og vi vil også gerne medvirke. Vi tror bare, at der skal andet og mere til. Ved flere lejligheder har centrum-demokraterne fremhævet, at man ikke kommer uden om en momsforhøjelse fra 15 til 20 pct. Meget i den aktuelle situation tyder på, at vores parti vil få ret i

[Ib Larsen.]

sine synspunkter. Som sagt vil vi yde vor medvirken til besparelser, også på områder, hvor vi — såvel som alle andre — helst lod være at ændre ved tingenes tilstand.

Enhver erkender, at man, om der skal spares, ikke kommer uden om de to store områder: undervisning og socialvæsen. Men vi gør det ikke, fordi vi mener, at disse områder sagtens kan bære besparelser, sådan som det tit kommer frem i debatten.

For det sociale område vil vi gerne være med til at se på, om de store beløb, der anvendes, nu også kommer i de rigtige hænder. Ingen vil forsvare misbrug af nogen art, og enhver vil naturligvis tilstræbe, at beløbene direkte kommer de trængende til gode og ikke f.eks. først og fremmest gavner de personer, der er ansat til at tage sig af borgernes sociale problemer. Ej heller kan nogen godkende, at folk med 70.000-80.000 kr. i indtægt modtager offentlige tilskud, som betales af borgere, der har samme eller endog lavere indkomst.

Men når regeringen f.eks. vil skære i børnetilskuddene ved at sætte aldersgrænsen ned, så må centrum-demokraterne på forhånd sige fra.

For undervisningen kan der næppe laves mærkbare besparelser, uden at det giver resultater, som man vil finde beklagelige, og hvor fremtiden vil komme til at undgælde for, at man giver nutidens skatteborgere en lettelse.

Men centrum-demokraterne har gjort sig visse tanker om, hvordan man kan skære ned med de mindst skadelige virkninger. For folkeskolen må man nok interessere sig for antallet af elever i hver klasse. Disse tal har jo nær sammenhæng med det antal lærere, som kræves i de nærmeste år, og det er jo personalebesparelser, vi især skal tilstræbe, om man ellers kan tro vore økonomiske rådgivere.

Med hensyn til akademikeruddannelser vil jeg gerne inddrage i diskussionen nogle synspunkter, som fremkom i en kronik i Politiken i går, den 14. januar, skrevet af professor, dr.phil. Niels Thomsen, med udgangspunkt i, at der for første gang i mange år i 1973 har været en begyndende arbejdsløshed blandt akademikere. En prognose fra 1972 viser også, at beskæftigelsesudsigterne

for magistre, dvs. cand.mag.er, cand.phil.er og cand.art.er, ikke er særlig lyse.

Må jeg med formandens tilladelse citere et uddrag af professor Niels Thomsens kronik:

„At myndighederne skulle fortsætte med at betale dyrt for at uddanne stedsse flere akademikere, som ikke kan finde beskæftigelse, kan vist nu anses for udelukket. Der må forventes helt radikale indgreb mod den højere uddannelse, og som de førnævnte tal viser, vil det begrænse såvel statens økonomiske ofre som de menneskelige tragedier, hvis disse indgreb kommer så snart som muligt.

Det problem, som rejser sig, er imidlertid, om beskæringerne kan ske på en måde, så man ikke hælder barnet ud med badevandet, så at dansk forskning — som jo er nært forbundet med universiteterne og de andre lærestalter — og selve uddannelsens kvalitet ikke bliver de første ofre.“

Professor Niels Thomsen slutter artiklen:

„Jeg tror, det er urealistisk at regne med, at finansudvalg og ministerium ville kunne trænge ned i disse temmelig specielle problemer. Og summariske diktater om besparelser vil enten give for små beløb eller tilføje uddannelsen og forskningen på de højere lærestalter varig skade. Da styrelsesloven har forvandlet universiteternes egne organer til talerør for de ansattes og de studerendes særlige interesser, kan man ikke herfra forvente nogen konstruktiv medvirken til de nu krævede rationaliseringer.

Den eneste løsning er under disse omstændigheder, at folketinget selv går i gang med arbejdet, selv tager et direkte ansvar for udviklingen.“

Centrum-demokraterne mener som professor Niels Thomsen, at nedsættelse af et universitetsråd enten af medlemmer af folketinget eller af folk udefra til at koordinere og rationalisere uddannelserne og lærestalterne vil være gavnligt.

Vi erkender, at der ikke i de kommende år kan stilles forventning til en stigning i de ressourcer, der kommer social- og sundhedsvæsenet til gode. Derfor bliver en mere rationel anvendelse af penge og arbejdskraft påtrængende nødvendig. Socialpolitikken må derfor planlægges på længere sigt og omfatte en hensigtsmæssigere administration og en forenkling af de sociale ydelser,

[Ib Larsen.]

der kan fremme anvendelsen på lokalt plan af løsninger, der for landet som helhed er billigst, eksempelvis højere refusioner til hjemmehjælp end til plejehjemsanbringelse. Et andet vigtigt element i en langsigtet socialpolitik er en udbygning af uddannelsen af personalet i de nye socialforvaltninger med henblik på en effektivisering af administrationen.

Jeg håber, jeg med disse bemærkninger har tilkendegivet, at vort parti vil tage sit medansvar for at finde frem til besparelser, men også, at vi ikke vil spare for enhver pris.

Jeg vil slutte med endnu en gang at fremhæve, at lettelser i den direkte skat må kræve moms og større indgreb. Uden en forhøjelse af momsen vil partierne ikke kunne leve op til de løfter om nedsættelse af trækprocenten, som blev afgivet i valgkampen.

Formanden:

Jeg skal her afbryde mødet.

Det politisk-økonomiske udvalg har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om prisstop. Eksemplarer er omdelt på medlemmernes pladser.

Folketingets næste møde afholdes i dag, tirsdag den 15. januar, kl. 16.45 med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om prisstop.

2) *Fortsættelse af: første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974 — 31. marts 1975.

Mødet hævet kl. 16.37.